

PRIVATARKIVOMRÅDET I DANMARK

Speciale af Michelle Hjelm Bentzon (stud.nr.: 20137076)

AALBORG UNIVERSITET
SPECIALEVEJLEDER: MARIANNE PAASCH
Speciale: Efteråret 2018

Abstract

This paper seeks to examine private records and the framework of which they are part. The focus lies on the challenges and opportunities surrounding private records. Private records play an important role in the documentation of all aspects of society, including cultural heritage. The topic of this research discussion is the importance of private archives. The majority of the research material chosen for this discussion is Canadian; most of the archives in Canada have written about private archives based on the framework for total archives, an archive concept traditionally used there. There exists extensive criticism from archive researchers regarding the lack of research in this area as well as the lack of nuance in the issues that are actually discussed. Which challenges, and possibilities are faced in the collection and preservation of records in the area of Danish private archives? Would the collection and preservation of Danish private records potentially benefit from the adoption of methods from other nations? If so, then how? Canada has been selected as the nation to which Denmark will be compared and contrasted in order to determine whether Denmark may benefit from the utilization of archival methods currently used in other countries. The paper investigates five imperatives which are based on archival researcher Caroline Williams' suggested imperatives. Her fundamental idea about which imperatives to consider when investigating and attempting to understand any given area of archives has been developed into an analytical tool. The five developed imperatives are:

1. The historical development of the archival institution: Administrative history is the archival tradition of the country and the historical development of its archives. This imperative is included because it does not appear in Williams' parameters. Each country has its own archival tradition, which shapes the archival landscape, the practices in use, and the framework for the national and regional archives within said country.
2. The legislative framework: The legislative framework means the archival legislation that governs which tasks the archives must perform. The archival legislation may sometimes influence the archives' activities negatively and other times positively.
3. Organization and cooperation between institutions: The organization of an archival system and the collaboration that occurs between archives across the board will provide a perspective of what each institution does and also why it does it.
4. Strategies for digital preservation: This imperative has been added in response to the increasing amount of technological advances over the last two decades. There has been a boom in relation to

how much digitally-born material we produce. Whether an archival institution has a chosen strategy for digital preservation and what that strategy involves may directly affect the amount of private digital archival material that is retained for future generations.

5. The financial framework: This imperative plays a clear role in relation to the tasks the archive can actually perform, since the machine is unable to run without this gear. The financial framework means the financial resources allocated to the archives with which to carry out their duties. It is the overall account assigned to the National Public Archives, which proves useful as an imperative.

Indhold

Kapitel 1	5
Indledning	5
Problemformulering	6
Afgrænsning	6
Kapitel 2	7
Private arkivalier	7
Private arkivaliers betydning	9
Den danske forsknings arkivteori	10
Den internationale forsknings arkivteori	10
Kapitel 3	23
Projektdesign	23
Analyseværktøj	24
Kapitel 4	28
Privatarkivområdet i Danmark	28
Indledning	28
1.1 Arkivsamlinger siden Oldtiden og Middelalderen	29
1.2 Rigsarkivets administrationsfokus i moderne tid	35
Parameter 2: Lovmæssige rammer	37
2.1 Arkivloven af 1992	37
2.2 Arkivloven og de private arkivalier	38
Parameter 3: Organisering og samarbejde på tværs	41
3.1 Det danske arkivvæsen	41
3.2 Samarbejde på tværs af institutionerne	42
Parameter 4: Digital bevaringsstrategi	49
4.1 Hvad er digital bevaring?	49
4.2 Rigsarkivets valg af bevaringsstrategi	51
4.3 Digital bevaring af private arkivalier	55
Parameter 5: Økonomiske rammer	56
5.1 Økonomiske bevillinger	57
5.2 Økonomien i forhold til digital bevaring	61
Sammenfatning	64
Kapitel 5	65

Diskussion: Kan den danske indsamling og bevaring af private arkivalier drage nytte af andres landes metoder, og hvis ja hvordan?.....	65
Kapitel 6.....	69
Konklusion	69
Perspektivering.....	70
Kapitel 7	71
Litteraturliste	71

Kapitel 1

Indledning

As sites of documentary preservation rooted in various national and social contexts, archives help define for individuals, communities, and states what is both knowable and known about their pasts.

As places of uncovering, archives help create and re-create social memory”¹.

Arkivinstitutioner med til at sikre samfundets hukommelse. De arkivalier, private og offentlige, som arkivinstitutionerne er med til samlet at fortælle Danmarks historie. Derfor bør private arkivalier også have samme værdi for arkivinstitutionerne at indsamle og bevare. Men for nogle arkivinstitutioner virker det nemmere end for andre at sikre indsamling og bevaring af private arkivalier.

Forskellige landes arkivvirksomhed er udviklet grundet de faktorer, der har påvirket dem. De fleste lande altid vil prioritere deres offentlige arkivalier over deres private arkivalier. Og så er der lande, som har tradition for deres arkivinstitutioner, vægter private arkivalier lige højt som deres offentlige arkivalier². Traditionelt set er der nogle lande, som Danmark, der har haft den praksis at adskille offentlige arkivalier fra private arkivalier samt at fokusere mest på myndighedernes offentlige arkivalier. Dermed ikke sagt at danske arkivinstitutioner ikke indsamler og bevarer private arkivalier. De gør de, men ikke i samme volumen som med de offentlige arkivalier. Der er desuden også den teknologiske udvikling, som betyder at de fleste arkivalier, både private og offentlige, i dag er digitalt fødte. Det skaber praktiske udfordringer for det danske arkivvæsens indsamling og bevaring af de private arkivalier.

Der er en række forskellige faktorer, som har påvirket arkivvæsenet og herunder privatarkivområdet, såsom: arkivhistorie, arkivloven, den måde arkivvæsenet er organiseret på, økonomiske rammer, og i moderne tid teknologien. Et arkivvæsens udvikling følger samfundets behov og udvikling. Det er disse foranderlige faktorer som er min hovedundren.

¹ Francis X. Blowin Jr. & William G. Rosenberg, Archives, Documentation, and Institutions of Social Memory – Essays from the Sawyer Seminar (University of Michigan Press, 2006), s. vii

² Caroline Williams, “Personal Papers: Perceptions and Practices” i What Are Archives? : cultural and theoretical perspectives : a reader, red. Louise Craven (New York: Routledge, 2016), se kap. 3: introduction. Hentet fra <https://vsaccess.vitalsource.com/#/books/9781134759804/>

Problemformulering

Hvilke udfordringer og muligheder er der for indsamling og bevaring af private arkivalier på det danske privatarkivområde? Kan den danske indsamling og bevaring af private arkivalier drage nytte af andres landes metoder, og hvis ja hvordan?

Afgrænsning

Jeg vil afdække privatarkivområdet i Danmark ved at kigge på hvilke rammer, der er gældende for indsamling og bevaring af private arkivalier. Privatarkivområdet skal ses i perspektiv til det samlede arkivområde i Danmark. Jeg har fravalgt at fokusere på lokalhistoriske arkiver og kommunale og regionale arkivinstitutioner idet jeg er interesseret i hvad Danmark på nationalt niveau/nationalt gør for at bevare den (samlede) danske kulturarv. Det er kun rammerne jeg undersøger da jeg er interesseret i hvilke ydre faktorer, der påvirker indsamling og bevaring af private arkivalier. Jeg ønsker heller ikke at undersøge de forskellige arkivlandes arkivmodeller da det ikke har relevans for problemformuleringens formål. Derfor har jeg afgrænset mig til at analysere rammerne og det er dem jeg forholder mig til. Jeg har afgrænset mig til kun at undersøge rammerne på nationalt niveau – det vil sige at det er Rigsarkivets strategi for indsamling og bevaring af private arkivalier som jeg fokuserer på. Tidsafgrænsningsmæssigt fokuserer jeg på de seneste 20 år idet jeg ønsker nyere empiri til min analyse af rammerne og fordi de fleste private arkivalier i nyere tid er digitalt fødte inden for den tidsperiode.

Privatarkivudvalget, Rigsarkivet samt andre arkivinstitutioner³, Det Kongelige Bibliotek og Nationalmuseet er udvalgt til analysen af samarbejdet mellem institutionerne. De er udvalgt fordi er hoveddaktørerne for indsamling og bevaring af private arkivalier på privatarkivområdet.

Jeg har udvalgt Canada, som jeg ønsker at diskutere i forhold til hvordan Danmark kan drage nytte af deres metoder. Canadas rammer for indsamling og bevaring af private arkivalier er også på nationalt niveau. Canada er udvalgt fordi det har anderledes rammer end de danske. Canada er udvalgt fordi det fra nationens fødsel, og derved arkivinstitutionernes virke i nationen Canada, har anset private arkivalier og offentlige arkivalier som lige værdifulde at indsamle på lige niveau.

³ Rigsarkivet hed før den 1. oktober 2014 'Statens Arkiver', så når der i fodnoterne står 'Statens Arkiver' eller det på anden vis nævnes skyldes det at materialet, der anvendes, er fra 2014 eller er ældre.

Kapitel 2

Private arkivalier

I begrebsafsnittet forklares henholdsvis Rigsarkivets, Det Kongelige Bibliotek og Nationalmuseets – hoveddaktørernes - forståelse af hvad private arkivalier er. Dette gøres fordi de definerer private arkivalier på deres egen måde.

Rigsarkivet

Rigsarkivets definition af private arkivalier er at det er unikt materiale, som er skabt eller samlet af privatpersoner, private foreninger, organisationer, bevægelser, private firmaer og institutioner. Det består af unikt materiale, som det offentlige ikke har adgang til. Det kan være materialer såsom erindringer, fotografier, breve, e-mails, videooptagelser, lydoptagelser, dagbøger, årsrapporter, regnskaber, data fra databaser og meget mere. Det kan være informationsbærende materiale i både papirform og i digital form. Fælles for al materiale på de danske arkiver er, at det er upubliceret materiale. Publiceret materiale tager Rigsarkivet ikke imod. Det hører til på for eksempel Det Kongelige Bibliotek.⁴ Arkivalier fra offentlige myndigheder er skabt på baggrund af eller som resultat af den offentlige myndigheds virke. Det kan være journalsager, etc.

Det Kongelige Bibliotek

Private arkivalier er ifølge deres definition "... *papirer, efterladt af personer med virke indenfor kunst, kultur, humaniora og videnskab uanset fag.*"⁵ Det er en lidt anderledes definition af private arkivalier end Rigsarkivets, men har alligevel noget til fælles med den måde Rigsarkivet definerer private arkivalier på idet Håndskriftssamlingens lyder således: "... *hvert enkelt dokument er et uerstatteligt unikum.*"⁶, hvor Rigsarkivets definition siger "... *et privatarkiv er unikt materiale*"⁷

⁴ "Privatarkivudvalget – samarbejde mellem danske arkiver," Rigsarkivet. Konsulteret 14/2-2018.

<https://www.sa.dk/da/om-rigsarkivet/samarbejder/privatarkivudvalget-samarbejde-mellem-danske-arkiver/>

⁵ "Håndskriftssamlingen," Det Kongelige Bibliotek. Konsulteret 8/3-2018,

<http://www.kb.dk/da/nb/samling/hs/index.html>

⁶ "Håndskriftssamlingen"

⁷ Se afsnittet om Rigsarkivet på privatarkivområdet

Nationalmuseet

Museerne definerer ikke arkivalier på samme måde, som arkivinstitutionerne og Det Kongelige Bibliotek gør: "... museernes opfattelse af, hvad en arkivfond er, ofte divergerer væsentligt fra arkivfaglig tradition."⁸ Museerne definerer arkivalier således:

*"En knivskarp skelnen mellem arkivalier og eksempelvis genstande er som antydet ikke muligt, for er et indrammet fotografi en genstand eller et informationsbærende medie? Er en dagbog en genstand, hvor inddeling og materiale er det væsentlige, eller er det en skriftlig kilde? Svaret er, at mange gange er det begge dele."*⁹

Arkivalier kan altså anses for at være en genstand i denne sammenhæng. Rigsarkivet definerer arkivalier således: *"Arkivalier er informationer, som er blevet samlet og gemt i forbindelse med en myndighed eller en institutions virksomhed, og som ikke er publicerede. Arkivalier kan have form af papir, kort, tegninger, planer, fotografier, mikrofilm samt lyd- og videobånd."*¹⁰ Arkivalier kan også være oplysninger lagret i digital form i IT-systemer.

Det engelske begreb for 'private arkivalier'

I den engelsktalende sfære har de mere end ét begreb om private arkivalier. De bruger ikke begrebet *private archives* ofte i USA og i Canada, da de som regel adskiller *corporate* – organisatoriske – arkivalier fra et individuums arkivalier, når de diskuterer om private arkivalier. Især i Nordamerika bruger de i stedet begreberne *personal archives*, *private manuscripts*, *manuscript*, *personal papers* og *private papers* til at beskrive et individuums private arkivalier¹¹:

*"(also personal records, private papers), n. ~ 1. Documents created, acquired, or received by an individual in the course of his or her affairs and preserved in their original order (if such order exists). - 2. Nonofficial documents kept by an individual at a place of work."*¹².

⁸ "Rapport til kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2008-2011," Privatarkivudvalget. Konsulteret 29/3-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2014/10/Privatarkivudvalget-rapport-til-kulturministeren-2008-2011.pdf>, s. 11

⁹ "Vejledning i registrering af arkivfonde i Regin," Kulturarvsstyrelsen, 3. juli 2008. Konsulteret 12/3-2018, https://slks.dk/fileadmin/user_upload/kulturarv/museer/dokumenter/vejledning_reg_arkivfonde.pdf, s 1-2

¹⁰ "Vejledning om bevaring og kassation af arkivalier hos regionerne," Rigsarkivet. Konsulteret 12/3-2018, https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/06/Vejledning-til-regionsbekendtg%C3%B8relsen_juni-2015.pdf, s. 3

¹¹ Fra e-mail korrespondence per 25. april 2018 med Creighton Barrett, amerikansk/canadisk digital arkivar hos Dalhousie University Archives.

¹² "Personal papers," Society of American Archivists (SAA). Konsulteret 25/4-2018, <https://www2.archivists.org/glossary/terms/p/personal-papers>

Private manuscripts er mere rettet imod forfattere og manuskriptforfattere. Begrebet *private archives* bruges dog af canadiske Rob Fisher i “*In Search of a Theory of Private Archives: The Foundational Writings of Jenkinson and Schellenberg Revisited*”. Han definerer det således:

“*Private archives generally are defined as records created by individuals and corporate entities (including non-profit organizations) outside of the public sphere of governments, governmental agencies, and departments. These non-governmental archives typically include the fonds of persons, families, non-profit organizations, for-profit businesses, and even less formal groups of people acting in concert, like a social movement or a one-time conference or special event.*”¹³

I Canada, USA, Australien, etc. skelner de mellem *personal recordkeeping/personal papers* og *organisational recordkeeping* fordi dokumentationsmønstrene er anderledes. Et individ samler et arkiv på en helt anden måde end en organisation eller en virksomhed gör det. Derfor er, når de diskuterer private arkivalier, er det med fokus på individets private arkivalier – *personal recordkeeping*. Og ikke så meget på private virksomheder, foreninger, organisationer, etc. Det interessante ved den nordamerikanske arkivdebat vedrørende private arkivalier er, at de fokuserer meget på *literacy archives* eller *manuscript papers*. Det er private arkivalier produceret af forfattere og manuskriptforfattere. I Danmark indsamler Det Kongelige Bibliotek private arkivalier fra kulturelle personligheder som for eksempel Søren Kierkegaard.

Private arkivaliers betydning

Denne forskningsdiskussion handler om private arkivaliers betydning. I dette afsnit er formålet at forklare, hvad der tidligere er skrevet på området angående private arkivalier og deres betydning. En større del af den udvalgte forskningslitteratur, som er udvalgt til forskningsdiskussionen, er canadisk. De fleste canadiske arkivarer har skrevet om private arkivalier på baggrund af rammerne for *total archives*, som er et arkivkoncept de har tradition for dér¹⁴. Mange af arkivforskerne kritiserer manglen på forskning inden for dette område samt en nuancering af de problemstillinger som de allerede diskuterer.

¹³ Fisher, “In Search of a Theory of Private Archives”, s. 6

¹⁴ Rob Fisher, “In Search of a Theory of Private Archives: The Foundational Writings of Jenkinson and Schellenberg Revisited”, *Archivaria* 67 (2009):1-24, s. 1-2

Den danske forsknings arkivteori

I Danmark ser man ikke arkivteori i samme volumen som i Canada, Australien og USA – bare for at nævne de lande der publicerer mest forskningslitteratur. I Danmark har vi haft ”tradition” for at være mere praktisk orienterede, og det er vi stadig primært. Det vil sige, at arkiverne og arkivarerne har løst problemer ad hoc som de er opstået. Det seneste årti er Arkivforeningen i Danmark begyndt at producere værker, som indeholder artikler der diskuterer relevante problemstillinger som fx bevaringsstrategier eller kassation. I 2006 udgav de to bind: *At vogte kulturarven eller at slette alle spor. Om arbejdet med den danske bevaringsstrategi I og II.* Heri diskuterer de kassationsproblematikken: kasserer vi for mange arkivalier? De to bind blev udgivet fordi Kristeligt Dagblad i 2005 udkom med en artikelserie som hed ”*Offentlige arkiver smider kulturarven ud*”, hvori de kritiserede den danske bevaringsstrategi. Norske arkivarer udtalte at ”*den danske bevaringsstrategi var et skræmmebillede*”¹⁵. Repræsentanter fra den medicinske forskning, kommunale arkivarer, slægtsforskere og lokalhistorie kritiserede også den danske bevaringsstrategi.¹⁶ Det var altså en problemstilling der kunne sætte skub i den danske arkivdebat. I 2007 udgav Arkivforeningen *Fra fire rigsarkivarers tid. Erindringer fra arkivvæsenet 1959-2004*. Det seneste værk er fra 2017 og hedder *Dokumentation i en digital tid. ESDH, arkiver og god forvaltingsskik*. Dette værk er fokuseret på myndighedernes perspektiv med hensyn til bl.a. hvordan de skal forholde sig til den digitale udfordring. Fælles for disse nævnte værker er, at artiklerne i minimal grad nævner privatarkivområdet. Private arkivalier er ikke i fokus i de to bind fra 2006, men de indeholder artikler der forholder sig kritisk til den danske bevaringsstrategi. Inden for dette forskningsfelt, altså private arkivalier, mangler der dansk arkivteori.

Den internationale forsknings arkivteori

Inden for den klassiske arkivteori har amerikanske Theodore Schellenberg (1903-1970) og britiske Sir Hilary Jenkinson (1882-1961)¹⁷ formuleret arkivprincipper, som har influeret *appraisal* globalt¹⁸.

¹⁵ Elisabeth Bloch & Christian Larsen, ”Indledning,” i *At vogte kulturarven eller at slette alle spor - om arbejdet med den danske bevarings-og kassationspolitik*, bind 1. red. Elisabeth Bloch & Christian Larsen. (København: Arkivforeningen, 2006), s. 9

¹⁶ ”At vogte kulturarven eller at slette alle spor”, bind 1, 2006, s. 9-10

¹⁷ Schellenberg udgav i 1956 artiklen ”Modern Archives: Principles and Techniques” og Jenkinson udgav i 1922 ”A Manual of Archive Administration”.

¹⁸ På dansk hedder det bevaring og kassation (af arkivalier). *Appraisal* er ifølge Society of American Archivist (SAA): ”*In an archival context, appraisal is the process of determining whether records and other materials have permanent (archival) value. Appraisal may be done at the collection, creator, series, file, or item level. Appraisal can take place prior to donation and prior to physical transfer, at or after accessioning.*”. Se <https://www2.archivists.org/glossary/terms/a/appraisal>

Deres værker er baseret på den hollandske manual ifølge Cook¹⁹. Jenkinson så arkivalier som *evidence* for den administrative proces og struktur²⁰. Og arkivaren skulle ikke *appraise* arkivalierne – altså tage stilling til om de skulle bevares eller kasseres. Det vil sige at arkivaren ikke måtte udvælge dem, men kun bevare dem. Arkivaren måtte heller ikke kassere de administrative arkivalier.²¹ *Evidence* er stadig et arkivprincip som bruges og diskuteres af arkivarer især i Nordamerika og Australien. Schellenberg udfordrede senere Jenkinsons syn på arkivalier: “... *he argued that the size and complexity of modern governments demanded new principles and techniques for managing archives.*”²²

Efter Anden Verdenskrig blev der i USA produceret en stor mængde dokumenter, som endte på arkivinstitutionerne som arkivalier. Det store spørgsmål var hvordan man skulle håndtere den voksende mængde af arkivalier. Schellenberg mente at det var nødvendigt at *appraise* – bevarings- og kassationsbestemme - disse. Desuden mente han at arkivarens rolle måtte genovervejes.²³ Af disse nævnte klassiske arkivteoretikere er Schellenberg den der fokuserer mest på private arkivalier. Og han forsøger at bygge bro mellem private og offentlige arkivalier:

“*Schellenberg to his credit attempted much more than the Dutch trio or Jenkinson to build bridges between archivists and librarians, and between archivists caring for institutional records and those responsible for private manuscript.*”²⁴

Schellenberg klassificerede ikke *personal archives* og *private archives* som arkivalier, men han omtalte dem derimod som *historical manuscripts*, som amerikanske Rob Fisher bemærker i sin artikel:

“*...historical manuscripts, in contrast, are usually the product of a spontaneous expression of thought or feeling. They are thus ordinarily created in a haphazard, and not in a systematic manner.... Whenever textual records that might otherwise be classed as historical manuscripts are created in consequence of organized activity – such, for example, as that of a church, a*

¹⁹ Cook, "What Is Past Is Prologue," s. 22

²⁰ Heather MacNeil citeres af SAA: "The Latin word *evidence* means 'that which is manifest of in plain sight.' In its metaphoric sense, *evidence* is that which brings the invisible (that is, a past event) back into plain sight." Konsulteret 24/4-2018, <https://www2.archivists.org/glossary/terms/e/evidence>

²¹ Cook, "What Is Past Is Prologue," s. 23

²² Rob Fisher, "In Search of a Theory of Private Archives: The Foundational Writings of Jenkinson and Schellenberg Revisited", *Archivaria* 67 (2009):1-24, s. 12

²³ Cook, "What Is Past Is Prologue," s. 26

²⁴ Cook, "What Is Past Is Prologue," s. 27

*business, or, even, an individual – they may be referred to as archives; hence the designations “church archives,” “business archives,” “private archives.”*²⁵

Produktet af den spontane måde at udtrykke tanker eller følelser på, som Schellenberg omtaler i ovenstående citat, er i form af dagbøger, dokumenter, breve, billeder, etc. som er skabt og akkumuleret ubevidst gennem individets levetid.²⁶

Ofte har arkivarer, der arbejder med private arkivalier den holdning at traditionel arkivteori har influeret arkivteori på en negativ måde. Den hollandske manual bliver af nogle arkivforskere kritiseret grundet deres holdning til private arkivalier. Hollænderne lægger fokus på myndighedsarkivalier, offentlige arkivalier og organisatoriske arkivalier og at overføre disse på korrekt vis for at sikre deres originale orden og klassifikation. Den canadiske arkivar og forsker Terry Cook bemærker i sin artikel fra 1997 at den hollandske manual “...*dismisses private and personal archives to the purview of libraries and librarians.*”²⁷.

Der er flere arkivforskere som mener at Schellenberg og Jenkinson, som mere eller mindre har grundlagt den grundforståelse vi har af arkivprincipper, har influeret forskningen inden for private arkivalier på en negativ måde. Og at opdelingen mellem private arkivalier og offentlige arkivalier har ført til en favorisering af administrative myndighedsarkivalier samt et minimalt fokus på private arkivalier. Denne holdning til Jenkinson og Schellenberg diskuterer den canadiske arkivar og forsker Rob Fisher i sin artikel fra 2009 ”*In Search of a Theory of Private Archives: The Foundational Writings of Jenkinson and Schellenberg Revisited*”. Rob Fisher mener at arkivarer, der arbejder med private arkivalier, ofte tilskriver amerikanske Theodore R. Schellenberg og britiske Sir Hilary Jenkinson ”æren” for at der findes en minimal mængde af forskningsmateriale omhandlede private arkivalier. Det mener han er ukorrekt at gøre. Hvis man læser Schellenberg og Jenkinson omhyggeligt, mener han at kunne påvise at Schellenberg og Jenkinson faktisk havde meget at sige om private arkivalier.²⁸

²⁵ Fisher, ”In Search of a Theory of Private Archives”, s. 13. Fisher citerer T.R. Schellenberg, *Modern Archives: Principles and Techniques* (1956; Chicago, 2003), s. 18

²⁶ Fisher, ”In Search of a Theory of Private Archives”, s. 13

²⁷ Cook, ”What Is Past Is Prologue”, s. 21.

²⁸ Rob Fisher, ”In Search of a Theory of Private Archives: The Foundational Writings of Jenkinson and Schellenberg Revisited”, *Archivaria* 67 (2009), s. 1-2

Den amerikanske arkivar Riva A. Pollard har kritiseret Schellenberg og Jenkinsons holdning til private arkivalier: "the professional literature has almost entirely neglected the appraisal of private manuscript materials."²⁹ Og Terry Cook har udtalt følgende:

"is about government, public, and corporate records, and their orderly transfer to archival repositories to preserve their original order and classification; it dismisses private and personal archives to the purview of libraries and librarians."³⁰

Både Cook og Pollard har observeret: "... the pernicious effect on private archives of the long shadows cast by Jenkinson and Schellenberg, and their Dutch forebears, Muller, Feith, and Fruin."³¹, ifølge canadiske Rob Fisher.

Jennifer Lynn Douglas har i 2013 skrevet en Ph.d.-afhandling i Information Science kaldet "Archiving Authors: Rethinking the Analysis and Representation of Personal Archives". Douglas har blandt andet forsøgt at kortlægge hvad der er skrevet om *personal archives*. Hendes fokus er på ikke-digitalt fødte arkivalier. Douglas har skrevet om private arkivalier på en måde, så hun kom til at få en forståelse for hvordan de individer, som skaber dem og de arkivarer som arbejder med dem, skaber dem og forstår dem. Douglas udtales derimod om den traditionelle arkivskrivning har haft indflydelse på hvordan arkivteoretikere har skrevet om private arkivalier: "With these pronouncements about the nature of archival material, early – and influential – theorists endorsed a narrow view of archives as the records of administrations, and, as Terry Cook points out, "dismissed" personal papers "to the purview of libraries and librarians."³²

De følgende forskere har alle på sin vis diskuteret den manglende forskning omhandlende private arkivalier og deres betydning. De har selv bidraget til forskningen inden for dette område fordi har ment at forskningen manglede. Fisher er ikke enig med sine arkivkollegaer vedrørende den traditionelle arkivteoris indflydelse på private arkivalier. Men han er derimod enig med dem i at der er en mangel på forskning omhandlende private arkivalier og deres betydning. I sin artikel påpeger Fisher, ligesom som andre forskere, at:

" ... much of the theory in scholarly journals ranged from the irrelevant and inapplicable to the dissatisfying. There was a disconnect between the theory of archives and the practice of

²⁹ Riva A. Pollard, "The Appraisal of Private Archives: A Critical Literature Review," *Archivaria* 47 (Fall 2001), s. 139

³⁰ Cook, "What Is Past Is Prologue", s. 21.

³¹ Rob Fisher, "In Search of a Theory of Private Archives: The Foundational Writings of Jenkinson and Schellenberg Revisited". *Archivaria* 67 (spring 2009):1-24, s. 3

³² Jennifer Lynn Douglas, "Archiving Authors: Rethinking the Analysis and Representation of Personal Archives" (upubliceret ph.d.-afhandling, University of Toronto, 2013), s. 23

private archives. (...) Personal archives are the one area of private archives where embryonic discussions of theoretical concepts have taken a hold in recent years. ”³³

Til det tilføjer han, at de fleste teoretikere har lånt arkivkoncepter fra deres kollegaer der arbejder på nationalarkiver og har med myndighedsarkivalier at gøre. Her er Sue australske McKemmish én af de forskere, som Rob Fisher påpeger, har gjort netop dette. Og siger at McKemmish har udtalt noget lignede; ”*the essential concepts of government recordkeeping translated well to personal archives* ”³⁴. Men det stiller Fisher spørgsmålstegn ved. Det samme gjorde Verne Harris i sin kritik af Sue McKemmish’ ”*Evidence of me*” i sin artikel ”*On the Back of the Tiger*”³⁵.

Denne pointe påpeges i øvrigt også af canadiske Catherine Hobbs i hendes artikel fra 2001:

”*Most such theory has been articulated by writers working for or experienced in national and, more recently, other institutional archives, where the emphasis is on the corporate and collective, as opposed to the individual and idiosyncratic.* ”³⁶

Hobbs mener at det er forkert at bruge arkivteori, der baserer sig på organisatoriske arkivinstitutioner, som basis for at udarbejde arkivprincipper til *personal archives*.³⁷ Den pointe er Jennifer Lynn Douglas enig med Hobbs i. Douglas mener at arkivteori har udviklet sig baseret på arkivarers forståelse af og erfaring med organisationers og myndigheders arkivsamlinger, hvor strukturerede og semi-strukturerede arkivsystemer ofte er brugt. Og hvor arkivalier er skabt som en del af virksomhedens eller organisationens handelstransaktioner og blevet gemt som bevis for købet eller servicen. Men hun siger at: *many archives are created outside of these types of organizations, including those created by individuals and families and most often referred to as personal archives.* ”³⁸ Derfor bør man betragte *personal archives* anderledes end offentlige arkivalier. Douglas bruger Hobbs’ artikel til at forklare forskellen på disse: ”*instead of deriving from “an administrative purpose or because of a legal requirement,” personal archives develop out of “the needs, desires, and predilections” of the individuals who create them.* ”³⁹

³³ Fisher, ”In Search of a Theory of Private Archives”, s. 4

³⁴ Fisher, ”In Search of a Theory of Private Archives”, s. 4

³⁵ Verne Harris, ”On the Back of the Tiger: deconstructive possibilities in 'Evidence of Me'”. *Archives and Manuscripts*, Vol. 29, No. 1, May 2001: 8-21.

³⁶ Catherine Hobbs, ”The Character of Personal Archives: Reflections on the Value of Records of Individuals,” *Archivaria* 52 (2001), s. 127

³⁷ I forhold til *Private archives*, som er et lidt bredere term, der inkluderer private organisationer, virksomheder, etc., er hendes kritik ikke saglig, men i artiklen diskuterer hun kun individets private arkivalier. Så derfor kan det sagtens være at hun har en anden holdning mht. at bruge ”organisatorisk arkivteori og principper” til en virksomheds private arkivalier.

³⁸ Douglas, ”Rethinking the Analysis and Representation of Personal Archives”, s. 2.

³⁹ Douglas, ”Rethinking the Analysis and Representation of Personal Archives”, s. 2

Selvom Sue McKemmish' artikel er blevet kritiseret, fremhæver hun i sin forskningsartikel "*Evidence of Me*" fra 1996, en vigtig pointe. Denne er at der er et videnshul indenfor forskningen i private arkivalier⁴⁰.

Den amerikanske arkivar og forsker Richard J. Cox kritiserer også den manglende arkivteori: "*we will find few such volumes that provide reasonable advice about personal archiving or recordkeeping.*"⁴¹. Det er en tendens der går igen i flere artikler, der handler om *personal archives*.

I 2001 påpegede Catherine Hobbs denne mangel på forskning på privatarkivområdet. Der mangler ifølge Hobbs en nuancering i forskningen inden for *personal archives* fordi den tit fokuserer meget ensidigt på forfatteres arkivsamlinger. Hun udtales at:

*"I have sensed some silences concerning personal archives in mainstream archival theory. (...) I believe that archival theory needs to be elaborated with more nuance for personal archives. Indeed, there is a need to put a consideration of the 'personal' back in the personal archive."*⁴²

Grundet denne faldende interesse for at diskutere private arkivalier vælger Hobbs altså at diskutere og argumentere for betydningen af private arkivalier. Hun anerkender at arkivteorien og debatten sikkert har udvikling sig i denne retning af gode grunde som for eksempel arkivtradition. Men Hobbs kritiserer alligevel den manglende nuancering i forskningen: "*I believe that archival theory needs to be elaborated with more nuance for personal archives. Indeed, there is a need to put a consideration of the 'personal' back in the personal archive.*"⁴³ Hobbs anerkender dog at nogle arkivteoretikere, som arbejder sammen med nationale arkivinstitutioner, forsøger at fokusere mere på individets *recordkeeping*. Det er for eksempel en forsker som Terry Cook, som med sin *macroappraisal*⁴⁴ tilgang forsøger at tage højde for individets - borgerens - interaktion med staten. *Macroappraisal*

⁴⁰ Sue McKemmish, "Evidence of me" | The Australian Library Journal, Vol.45(3) (august, 1996): 174-187. DOI: <https://doi.org/10.1080/00049670.1996.10755757>, s. 184

⁴¹ Richard J. Cox, Personal archives and a new archival calling: readings, reflections and ruminations (Duluth: Litwin Books, 2009). Accessed May 1, 2018. ProQuest Ebook Central, s. viii

⁴² Catherine Hobbs, "The Character of Personal Archives: Reflections on the Value of Records of Individuals," *Archivaria* 52 (2001), s. 127

⁴³ Hobbs, "The Character of Personal Archives", s. 127

⁴⁴ SAA's definition: "A theory of appraisal that assesses the value of records based on the role of the record creators, placing priority on why the records were created (function), where they were created (structure), and how they were created, rather than content (informational value)". Se <https://www2.archivists.org/glossary/terms/m/macro-appraisal> (konsulteret 24/4-2018).

startede med at være en model udviklet til at *appraise*⁴⁵ myndighedernes arkivalier hos National Archives of Canada og hos andre arkivinstitutioner. Selvom *macroappraisal* forsøger at tage højde for individets interaktion med myndighederne kommer det stadig til at handle om individets – borgeren i forhold til staten. Og ikke om individets personlige, private, individuelle følelsesliv. Hun adskiller *personal archives* fra *corporate* og *organisational archives* ved at forklare at *personal archives* viser noget helt unikt om det individ, som har han eller hun har akkumuleret gennem livet, og det viser noget om individets person og følelsesliv. Det er noget som organisationsarkivalier ikke kan opnå på samme måde. Hobbs opfordrer til at der bliver forsket mere i *personal archives* og de forskellige nuancer af *personal archives* der er: *"Archival theory has not yet grasped the significance of what might be called the flotsam of the individual life."*⁴⁶

De forskere som skriver om betydningen af private arkivalier er blandt andet Sue McKemmish, Catherine Hobbs, Caroline Williams, Richard J. Cox, etc.

Den australske arkivar og forsker Sue McKemmish beskriver *personal recordkeeping* således:

*"Record keeping is a 'kind of witnessing'. On a personal level it is a way of evidencing and memorializing our lives – our existence, our activities and experiences, our relationships with others, our identity, our 'place' in the world."*⁴⁷

McKemmish har i sin forskningsartikel forsøgt at linke samfundets fælles hukommelse sammen med private arkivalier. Hun mener ikke at private arkivalier fra individer bør være noget problem for en arkivar at analysere *"Archivists can analyse what is happening in personal recordkeeping in much the same way as they analyse corporate recordkeeping."*⁴⁸ Det er desuden en arkivars opgave at sikre at de private arkivalier, som har en værdi for samfundet, bliver inkorporeret i *"the collective archives of society"* og på den måde bliver en del af samfundets hukommelse og kan bidrage til samfundets kulturelle identitet, som hun kalder *"evidence of us"*⁴⁹. McKemmish forbinder altså *"society's memory"* med *cultural identity*. I artiklen bruger hun et eksempel fra Bosnia-Herzegovina, hvor hun pointerer private arkivaliers værdi. Arkiver og biblioteker var bombemål netop fordi at disse institutioner rummede befolkningens kulturelle identitet:

⁴⁵ Vurdere hvilke arkivalier der skal bevares og/eller kasseres

⁴⁶ Hobbs, "The Character of Personal Archives", s. 131

⁴⁷ Sue McKemmish, "Evidence of me" | The Australian Library Journal, Vol.45(3) (august, 1996): 174-187. DOI: <https://doi.org/10.1080/00049670.1996.10755757>, s. 175

⁴⁸ McKemmish, "Evidence of me", s. 175-176

⁴⁹ McKemmish, "Evidence of me", s. 175

*"[They] have been targeted for destruction, in an attempt to eliminate any material evidence (...) that could remind future generations that people of different ethnic and religious traditions once shared a common heritage in Bosnia."*⁵⁰

Både *personal* og *corporate records* kan fortælle noget om et samfunds fælles kulturelle identitet. Sue McKemmish' artikel er dog blevet diskuteret og kritiseret af andre arkivteoretikere, som for eksempel Verne Harris.

Canadiske Catherine Hobbs diskuterer *personal papers* ud fra deres eget præmis. Catherine Hobbs' formål med denne artikel er at opridse hvad der er forsket i og skrevet om private arkivalier – *personal archives* - og hvad der mangler at blive forsket i. Hun forsøger samtidig at forklare *personal archives'* værdi for samfundet. Hobbs er en af de forskere, som kommenterer på betydningen af private arkivalier. Hun siger blandt andet:

*"In the personal fonds, however, both the unique documentary patterns of individuals and the expressions of an individual's character and interior struggles reflect how individuals' archives differ from organizational records."*⁵¹

Det vil sige, at man får en anden vinkel på en given sag, idet måden et individ dokumenterer på adskiller sig fra måden en organisation eller en virksomhed gør det på. Man bliver nødt til at have en anden tilgang til *personal archives* end man har til administrative arkivalier og myndighedsarkivalier fordi dokumentationsmønstret er anderledes:

*"Personal archives reflect not only what a person does or thinks, but who they are, how they envision and experience their lives. An individual creates records to serve his or her needs or predilections or personality, not because some law, statute, regulation, or corporate policy says so."*⁵²

Der findes undtagelser som for eksempel indberetning af indkomst til Skat, som staten dikterer at borgerne skal udfylde. Men det er ikke *records* som kan fortælle noget om et individs følelsesliv.⁵³ Den meste arkivteori er ifølge Hobbs blevet skrevet af fagfolk, der arbejder for eller har erfaring med nationale arkivinstitutioner og, tilføjer hun, *"and, more recently other institutional archives"*⁵⁴. Fokusset ligger på det organisatoriske arkiv fremfor det individuelle.

⁵⁰ McKemmish, "Evidence of me", s. 183. McKemmish citerer Andras Riedlmayer, *Newsletter of the Middle East Librarians Association*, no. 61, 1994:1-6

⁵¹ Hobbs, "The Character of Personal Archives", s. 126

⁵² Hobbs, "The Character of Personal Archives", s. 128

⁵³ Hobbs, "The Character of Personal Archives", s. 128

⁵⁴ Hobbs, "The Character of Personal Archives", s. 127

Hobbs nævner i artiklen det canadiske koncept *total archives*, som flere arkivarer søger imod, når de skal diskutere private arkivaliers betydning og finde svar på hvordan man skal forholde sige til private arkivalier.

Laura Millar er en canadisk arkivar og forsker, som har skrevet om det canadiske koncept i sin artikel *"Discharging Our Debt: The Evolution of the Total Archives Concept in English Canada"* som er fra 1998. Konceptet er udviklet i Canada over en periode på 150 år. *Total archives* fik ikke en officiel term før 1970⁵⁵, men praksissen havde eksisteret siden oprettelsen af *The Public Archives of Canada*.⁵⁶ Society of American Archivists beskriver strategien således: "*A strategy to document the historical development and all segments of a community by acquiring both official administrative records as well as related personal papers and corporate records.*"⁵⁷ Kort forklaret er ideen med denne strategi er, at man indsamler fra alle samfundsdragene. Det vil sige, at fokusset ligger på at dokumentere alle aspekter af historisk udvikling i samfundet – både myndighedernes arkivalier og private arkivskaberens arkivalier. Arkivinstitutionen skal desuden indsamle alle typer materiale på tværs af alle medier. Arkivinstitutionen skal også samarbejde med andre arkivinstitutioner om at indsamle og bevare arkivalierne således at de kan sikre samfundets *documentary heritage* – deres kulturarv.⁵⁸

Den canadiske arkivar og tidligere *national archivist* Ian E. Wilson har beskrevet Canadas 150-årige arkivtradition i "*'A Noble Dream': The Origins of the Public Archives of Canada*" fra 1982-83. Ifølge nationalarkivar Ian E. Wilson⁵⁹ blev *The Public Archives of Canada*, modsat andre nationale arkiver, ikke etableret som et nationalt arkiv, der primært fokuserede på myndighedsarkivalier.⁶⁰ Den canadiske arkivtradition har haft tradition for at vægte kulturelle, dvs. private arkivalier højt: "*The Canadian archival tradition places considerable emphasis on the responsibility of government to preserve cultural resources.*"⁶¹ Canadiske arkivinstitutioner (*governmental archives, national,*

⁵⁵ Laura Millar, "Discharging Our Debt: The Evolution of the Total Archives Concept in English Canada," *Archivaria* 46 (1998):103-145, s. 104-105 + 117

⁵⁶ Ian E. Wilson, "'A Noble Dream': The Origins of the Public Archives of Canada". *Archivaria* 15 (Vinter 1982-83):16-35, s. 16 + Millar, "Discharging Our Debt", s. 105

⁵⁷ "Total Archives," Society of American Archivists (SAA). Konsulteret 15/4-2018, <https://www2.archivists.org/glossary/terms/t/total-archives>

⁵⁸ Se SAA's begrebsordbog

⁵⁹ Tidligere leder af *Library and Archives Canada*. Han havde titlen "chief Librarian and Archivist of Canada

⁶⁰ Wilson, "'A Noble Dream'", S. 16

⁶¹ Wilson, "'A Noble Dream'", S. 16

provincial and municipal) indsamler og bevarer ikke kun officielle administrative *records*⁶², men indsamler også private *records* på tværs af alle slags medier (papir, video, lyd, etc.), som bærer information omkring det område de blev skabt i. Dette er et uddrag fra *Library and Archives Canadas* (LAC) mandat: “*...to be a source of enduring knowledge accessible to all, contributing to the cultural, social and economic advancement of Canada as a free and democratic society*”. *The Public Archives of Canada* udsprang af to institutionelle rødder, som begge havde forskellige arkivtraditioner: *Archives Branch of the Department of Agriculture* og *Records Branch of the Department of the Secretary of State*. Den førstnævnte afdeling havde et mere kulturelt fokus (private arkivalier), mens *Records Branch of the Department of the Secretary of State* havde tradition for at fokusere på myndighedernes administrative arkivalier. Begge afdelingerne blev lagt under *The Public Archives* i 1903 efter ca. 30 års uenigheder blandt de to afdelinger, og deres rigsarkivarer samt afløsere, i starten af 1900-tallet⁶³, forsøgte at favne begge traditionerne – ”*the new dual role of the Archives*”⁶⁴. Arthur G. Doughty blev ”rigsarkivar” i 1904, men det var ikke under hans virke at man fandt en løsning på at balancere ”dobbeltrollen”. Doughtys kollega og efterfølger, Gustave Lanctôt, formåede at udvikle det fulde kulturelle og akademiske aspekt af *The Public Archives*’ indsamlingsmandat, men formåede ikke at indlemme myndighedsarkivalier som en del af indsamlingsmandatet. Det var først da Lanctôts efterfølger, Dr. W. Kaye Lamb overtog posten, at denne balance mellem offentlige og private arkivalier blev opnået.⁶⁵

Ligeledes beskriver Millar den canadiske arkivtradition for at give kontekst til hvorfor Canadas arkivtradition har udviklet sig til det den er. I 1990ernes Canada udviklede *total archives* sig til at blive et nationalt arkivsystem. Den oprindelige idé med at offentlige arkivinstitutioner, især de nationale og provinsielle arkivinstitutioner, skulle indsamle og bevare alle arkivalier som har betydning for canadiske borgere blev erstattet af en ny tilgang til det i 90erne. I stedet mener man at det er bedre at arkivalier bør blive på arkivinstitutioner i det geografiske de er skabt eller akkumuleret i.⁶⁶ På den måde er det ikke længere den nationale arkivinstitution, som er ansvarlig for at samle ind

⁶² En *record* er det engelske ord for arkivalier, og så alligevel er der nogle forskelle. Men opsummeret er en *record*: “-1. A written or printed work of a legal or official nature that may be used as evidence or proof; a document. - 2. Data or information that has been fixed on some medium; that has content, context, and structure; and that is used as an extension of human memory or to demonstrate accountability. - 3. Data or information in a fixed form that is created or received in the course of individual or institutional activity and set aside (preserved) as evidence of that activity for future reference.” Se <https://www2.archivists.org/glossary/terms/r/record>.

⁶³ I slut 1800-tallet og starten af 1900-tallet var titlen på Canadas form for rigsarkivar: ’Dominion Archivist and Keeper of the Records’.

⁶⁴ Wilson, ”’A Noble Dream’”, S. 16

⁶⁵ Wilson, ”’A Noble Dream’”, S. 16

⁶⁶ Millar, ”Discharging Our Debt”, s. 104

og bevare arkivalier. Ansvaret ligger også hos arkivskaberne samt de arkivinstitutioner, som ligger i nærområdet.⁶⁷ Millar påpeger dog i 1998 at den teknologiske udvikling kommer til at skabe udfordringer for arkivinstitutionerne. Det skyldes at de indsamler og bevarer mange forskellige slags materiale på tværs af forskellige medier. Arkivarer skal tage stilling til at kunne håndtere forskellige slags medier. Millar udtales da også i sin artikel at:

*"The nature of archives management in any society is dependent on a range of technical, historical, and political realities, from the communications technologies available at a given time to the cultural orientation of the society, from the financial priorities of government to the professional interests of records keepers"*⁶⁸

Det samme siger den britiske arkivar Caroline Williams, som har skrevet et kapitel om *personal papers/records* i værket *"What Are Archives? : cultural and theoretical perspectives : a reader"*, der blev udgivet første gang i 2008 og igen i 2016. Alle lande har forskellige arkivtraditioner. Det vil sige at de har forskellige modeller eller systemer for hvordan de skal håndtere deres arkivsamlinger. Nogle lande har tradition for at adskille private arkivalier fra offentlige arkivalier, mens andre har tradition for at huse begge dele i deres institutioner.⁶⁹ Som forskeren Caroline Williams siger i *"Personal Papers: Perceptions and Practices"*⁷⁰: Der er forskellige modeller og det skyldes en række faktorer der har været tilstede i de givne lande. Disse faktorer er politiske, kulturelle og historiske, og de har haft indflydelse på nationale, statslige, offentlige arkiver samt andre slags arkiver. De forskellige arkivtraditioner og forskellige faktorer har derfor også en indflydelse på, hvordan arkivdebatten ser ud fra land til land. Og hvor meget arkivteori der er produceret om et givent emne.

Williams diskuterer de opfattelser og praksisser, der er i forbindelse med håndtering af *personal papers*. Desuden undersøger hun *personal papers'* natur og hvorledes de overlapper med andre private arkivalier og offentlige, organisatoriske arkivalier. Hun undersøger også den voksende tendens til individets behov for at udtrykke sig selv og hvilken indflydelse det har haft på *personal recordkeeping*. Hun redegør for arkivaren og historikerens "traditionelle rolle", som de har haft i relation til både organisatoriske og private arkivalier, og kommer med et bud på hvordan det kommer

⁶⁷ Millar, "Discharging Our Debt", s. 104

⁶⁸ Laura Millar, "Discharging Our Debt: The Evolution of the Total Archives Concept in English Canada", *Archivaria* 46 (1998):103-145, s. 103

⁶⁹ Caroline Williams, "Personal Papers: Perceptions and Practices" i *What Are Archives? : cultural and theoretical perspectives : a reader*, red. Louise Craven (New York: Routledge, 2016), se kap. 3: introduction. Hentet fra <https://vsaccess.vitalsource.com/#/books/9781134759804/>

⁷⁰ Personal Papers er et kapitel i en e-bog kaldet *What are Archives?* Den er ikke sidetal i e-bogen – derfor referer jeg i stedet til kapitlets undertitler.

til at forandre sig i fremtiden. Og hun diskuterer også de standarder og værktøjer, som arkivaren har til rådighed i forbindelse med håndtering af arkivalierne. Caroline Williams mener at på et politisk niveau vil de fleste lande altid prioritere deres administrative offentlige arkivalier over deres ”*private and personal ones*”⁷¹. Og det er hvad enten det er som bevis for regeringens beslutninger eller som uundværlig for kulturarven (eller begge dele). Beslutninger om hvordan de offentlige myndigheders arkivalier håndteres afhænger af landets lovgivningsmæssige og administrative ordninger⁷². Hun konkluderer i kapitlet at der er behov for at *personal papers* bliver et større fokuspunkt for arkivinstitutionerne - især de digitalt fødte *personal papers*. For at man som arkivar kan håndtere arkivalierne bedst muligt, bør da man overveje mere uddannelse af arkivarerne. Og især uddannelse i digitale arkiver.⁷³

Andre arkivforskere vælger at argumentere for private arkivaliers betydning via samfundets hukommelse - *society's memory*.

McKemmish er ikke den eneste forsker, som har linket *personal recordkeeping* sammen med samfundets hukommelse og dets identitet. Og Joan M. Schwartz og Terry Cook bemærker, i ”*Archives, Records, and Power: The Making of Modern Memory*” fra 2002: ”*Memory, like history, is rooted in archives. Without archives, memory falters, knowledge of accomplishment fades, pride in a shared past dissipates. Archives encounter these loses. Archives contains the evidence of what went before.*”⁷⁴ Arkiverne er altså samfundets hukommelse og hjælper samfundet med at huske de ting, som med tiden bliver glemt.

Ganske vist diskuterer han ikke samfundets hukommelse i forhold til private arkivalier, men de argumenter han præsenterer, gælder også de private arkivalier. Han nævner et eksempel med personlige breve: ”*Personal letters, such as those written by soldiers during the Civil War, or by unemployed workers during the Great Depression, provide vivid reminders of the hardships endured by our ancestors.*”⁷⁵. Arkivalier kan også overbringe følelsesmæssige og intellektuelle forbindelser til fortidens folk og begivenheder.⁷⁶ På den måde argumenterer Jimerson for, at *memory* er meget

⁷¹ Caroline Williams, ”Personal Papers: Perceptions and Practices,” i *What are Archives? Cultural and Theoretical Perspectives: A Reader*, red. Louise Craven (New York: Routledge, 2016). Hentet fra <https://vsaccess.vitalsource.com/#/books/9781134759804/>, kap. 3, ’Context’-afsnittet

⁷² Williams, ”Personal Papers,” Kap. 3, ’Context’-afsnittet

⁷³ Williams, ”Personal Papers,” Kap. 3, ’The Technological Imperative’-afsnittet

⁷⁴ Joan M. Schwartz & Terry Cook, ”Archives, Records, and Power: The Making of Modern Memory”, *Archival Science* 2 (2002):1-19, s. 18

⁷⁵ Ibid., s. 90

⁷⁶ Ibid., s. 90

vigtig for hvordan vi som samfund ser os selv og identificerer os selv, men også for den fremtidige generations forståelse af samfundet.

Amerikanske Richard J. Cox skriver om private arkivaliers betydning for samfundet i hans værk fra 2009 ”*Personal Archives and a New Archival Calling: Readings, Reflections and Ruminations*”. I bogen forsøger Cox at identificere og diskutere nogle af de forandringer der, i 2009 og frem, begyndte at finde sted. Han forsøger at belyse og forklare nogle af de forandringer der finder sted med *personal recordkeeping* i forhold til hvordan individer skaber arkivalier i nyere tid. Samtidig forsøger han også at vurdere hvorvidt disse forandringer er så betydelige at arkivprofessionen må genoverveje hvordan man skal håndtere bevaring af arkivalier skabt af individer. Og hvordan man kan promovere brugen af private arkivalier – altså *personal archives*.⁷⁷ Cox forsøger i bogen at argumentere for *personal archives* er begyndt at få en ny værdi for samfundet i takt med at de teknologiske værktøjer skabt til at bevare digitalt født materiale bliver bedre samt i takt med at individer og familier har fået en større interesse i at bevare deres gamle dokumenter specielt i ”... *traditional paper forms, as a connection to a past that may seem to be in risk of being swallowed up in the immense digital gadgetry in our Internet Age.*”⁷⁸ her påpeger han også teknologiens indflydelse på arkivalier. Hvordan skal man for eksempel indsamle blogs eller facebooksider? Det er sådanne overvejelser der følger. Om *personal recordkeeping* siger han at der følger en del udfordringer og bekymringer med:

”... issues and concerns about records and their preservation, public or collective memory, the mission of professional records managers and archivists, the nature of the role of the institutional archives, and the function of the individual citizen as their own archivist.”⁷⁹

Han siger, at akivarer bliver nødt til at genoverveje deres rolle som arkivar ved at udvikle deres forhold til offentligheden. Offentligheden bør også lære det mest basale i forhold til at bevare materialer. Cox mener at vi står over for en ny *archival* fremtid. Men om det er godt eller skidt kommer an på ”... how well archivists equip citizen archivists.”⁸⁰ Men han virker sikker på, at *personal recordkeeping* får en ny betydning. Cox diskuterer ligesom andre arkivforskere (Randall C. Jimerson, Eric Ketelaar, etc.) arkivalier i forhold til samfundets hukommelse. Cox mener at det kunne være en opgave for arkivinstitutioner, biblioteker og museumsinstitutioner samlet at sørge for at

⁷⁷ Richard J. Cox, *Personal archives and a new archival calling: readings, reflections and ruminations* (Duluth: Litwin Books, 2009). Accessed May 1, 2018. ProQuest Ebook Central, s. vii

⁷⁸ Cox, *Personal archives*, s. vii

⁷⁹ Cox, *Personal archives*, s. vii

⁸⁰ Cox, *Personal archives*, s. vii

indsamle og bevare disse materialer, således at der vil være en samfundsmæssig hukommelse.⁸¹ Men her mener han, at teknologien kan spænde ben for bevaring af de digitalt fødte arkivalier. Det kan blive svært for en arkivinstitution at vedligeholde disse arkivalier, da mediet eller den digitale platform kan forældes. Cox forslår at man i højere grad underviser/lærer borgere at håndtere og tage sig af deres private arkivalier: ”... more and more to be the responsibility of the records creator.”⁸² Arkivaren skal derfor have en ny funktion, og fungere som rådgivere og hjælpe individer med at vedligeholde *personal* og *family* arkivsamlinger. Det er blandt også det som Caroline Williams konkluderer i sin tekst.

Der er en minimal mængde af dansk forskningsmateriale der omhandler private arkivalier. Derfor bliver vi i Danmark nødt til at søge mod den internationale arkivforskning. Arkivlitteraturen omhandlende betydningen af private arkivalier er begrænset i mængde og i emneomfang. De fleste forskere på dette område beskæftiger sig med forfatteres og manuskriptforfatteres arkivsamlinger, og ikke så meget med betydningen af private arkivalier. Generelt mangler der forskning omhandlede private arkivalier både internationalt og i Skandinavien. Men der er i Skandinavien nærmest er ikkeksisterende. Mængden af forskningsmateriale der diskuterer private arkivalier, er trods alt større i den internationale arkivdebat, dog ikke emneomfangsmæssigt.

Kapitel 3

Projektdesign

Det overordnede mål for dette speciale er at afdække privatarkivområdet set i forhold til arkivvæsenets rammer herfor for at bevare problemformuleringen, som spørger til udfordringer og muligheder på privatarkivområdet. Dette kan ses i **Kapitel 1.** **Kapitel 2** indeholder en begrebsdefinition af private arkivalier og hvilken forskel der er på dem. Desuden diskuterer jeg private arkivaliers betydning, for at komme frem til hvor vigtige private arkivalier er. Jeg inddrager udvalgte arkivforskere, der diskuterer private arkivaliers betydning for individet, fællesskabet og samfundet. I **kapitel 3** forklarer jeg hvordan har bearbejdet mit analyseværktøj, som er baseret på arkivforsker Caroline Williams forslag til parametre. Hendes grundidé bliver forklaret og derefter forklarer jeg hvordan jeg har videreudviklet det. I **kapitel 4** afdækker jeg privatarkivområdet og de

⁸¹ Cox, Personal archives and a new archival calling, s. viii

⁸² Cox, Personal archives and a new archival calling, s. viii

rammer som det fungerer under. Det er sat i perspektiv til det danske arkivvæsen fordi det er på et nationalt niveau jeg undersøger privatarkivområdet. Desuden diskuterer jeg udfordringer og muligheder, der er i forbindelse med indsamling og bevaring af private arkivalier. **Kapitel 5** er en diskussion af hvorvidt andre landes metoder kan være til gavn for den danske indsamling og bevaring af private arkivalier. Her er *monetary appraisal* som er en udbredt økonomisk fradragsordning i Canada, udvalgt til diskussionen.

Analyseværktøj

Indledning

I det følgende kapitel forklares min fremgangsmetode. Det vil sige selve det analyseværktøj som jeg har lavet med udgangspunkt i den britiske arkivar Caroline Williams' forslag til hvilke parametre, der har influeret forskellige landes arkivrammer. Med arkivrammer menes der de rammer, som landets nationale arkivvæsen opererer inden for. Man kunne også vælge at fokusere på rammerne på et regionalt niveau, men i dette tilfælde er det, det nationale arkivvæsen, der er af interesse i forhold til dette speciales problemformulering om hvilke udfordringer og muligheder der er for indsamling og bevaring af private arkivalier på det danske privatarkivområde. I min opdaterede og uddybede version, som befinner sig senere i teksten, vil jeg argumentere for hvorfor jeg vælger de forskellige parametre, som jeg gør.

Der har været forskellige overvejelser i forbindelse med hvordan jeg skulle udføre analysen. Hvad jeg skulle undersøge og hvorfor, og hvad der skulle guide mig. Der har været behov for et slags værktøj eller en guide til hvordan man kan analysere f.eks. rammerne for et privatarkivområde, som jeg har valgt for dette speciale. Jeg undrede mig over hvilke faktorer, der skulle analyseres, hvis man skulle have en oversigt over det område, man arbejder med. For at kunne anvende dette værktøj internationalt, hvis man for eksempel ønsker at analysere Storbritanniens arkivrammer for deres private arkivalier, bør værktøjet være universelt. Det vil sige, at alle temaer eller punkter i analyseværktøjet skal kunne anvendes til en analyse af et givent land i forhold til det område man ønsker at undersøge - f.eks. det norske privatarkivområdes rammer.

Caroline Williams' parametre

Analyseværktøjet, som jeg kommer til at anvende til min analyse i dette speciale, bruger jeg til at kigge på udvalgte parametre, der har betydning for hvordan et givent lands arkivrammer ser ud. De

parametre jeg omtaler, er fundet på baggrund af Caroline Williams' tekst "Personal Papers: Perceptions and Practices", som en del af en antologi "What Are Archives?"⁸³. Det er ikke en anerkendt og efterprøvet teori inden for arkivfaget, men parametrene er stadig brugbare i forbindelse med en analyse. I teksten nævnes disse parametre, som kunne have betydning for udviklingen af et lands arkivrammer:

*"The range of current models is due to a number of factors (political, cultural and historical) that have influenced the development of national and other archival institutions over time. In general, however, models are driven by comparable imperatives. These relate **mission and aims**, the **nature of the source of an archival institution's authority**, its **legislative environment** and its **sources of funding**. Depending on these the archives will develop a goal or mission that aims to fulfil the requirements and needs of identified stakeholders, capture and acquire records and archives in compliance with a defined acquisitions policy and encourage appropriate access to its resources."*⁸⁴

Det ovenstående citat indeholder Williams' forslag til parametre. Williams forslår fire parametre, men argumenterer ikke for hvorfor det er netop disse hun forslår. Og hun forklarer dem heller ikke nærmere. Men de fleste arkivinstitutioner – både nationale og regionale – er styret af visse faktorer.:

- 1) Mission and aims
- 2) The nature of the source of an archival institution's authority
- 3) Legislative environment
- 4) Sources of funding

Der er nogle lovgivende rammer som regulerer arkivinstitutionen, der er økonomien som er styrende for arkivinstitutionen, etc. Jeg mener at faktorerne er sammenlignelige med andre lande, hvilket Williams også nævner i citatet. I bund og grund fungerer Williams' parametre, men de mangler en opdatering, så de kan anvendes i nyere tid. Ét af mine kritikpunkter er at parametrene ikke følger med tiden. I "Personal Papers: Perceptions and Practices" har Williams et minimalt fokus på digital bevaring af digitalt fødte arkivalier, som ellers er et stort emne inden for arkivfaget både internationalt og nationalt. På baggrund af det manglende fokus har jeg anset det for at være nødvendigt at udbygge hendes forslag således at nutidige overvejelser inddrages. Williams manglende fokus på digitale

⁸³ Antologien, som er redigeret af Louise Craven er udgivet som ebog i 2016, men blev oprindeligt udgivet i 2008.

⁸⁴Caroline Williams, "Personal Papers: Perceptions and Practices" i What Are Archives? : cultural and theoretical perspectives : a reader, red. Louise Craven (New York: Routledge, 2. udgave 2016), 1. udgave i 2008, se kap. 3: introduction. Hentet fra <https://vsaccess.vitalsource.com/#/books/9781134759804/>

bevaringsstrategier kan tilskrives at hun er britisk arkivar, og har derfor en anden tilgang til digital bevaring end vi har i Danmark. Den britiske digitale bevaringsstrategi er anderledes fordi de har valgt en 'emuleringsstrategi', hvorimod vi i Danmark bruger 'migrering'⁸⁵.

Williams manglende fokus på digital bevaring kan også skyldes at det i Storbritannien er arkivskaber der selv står for at vedligeholde deres digitalt fødte arkivalier idet arkivalierne skal blive hos arkivskaber i 20-30 år før de afleverer dem til et arkiv:

*"Under the 20-Year rule you will usually transfer selected, sensitivity-reviewed digital records 20 to 30 years after they are created. Until then, you must safeguard the records and actively manage their digital continuity to maintain your ability to find, open, understand and trust them over time and through change."*⁸⁶

Dette kunne være grunden til at Caroline Williams ikke fokuserer på digital bevaring i sin tekst, som er udgivet første gang i 2008. Hvis arkivskaber skal beholde arkivalierne i 20-30 år, er det først nu de britiske arkivarer begynder at se digitalt fødte arkivalier dukke op i større mængder. Det er først inden for de sidste ca. 20 år at der har været et teknologiboom i den vestlige del af verden.

Mit bidrag

1) Det offentlige arkivvæsens administrative historie

Med administrativ historie menes der det givne lands arkivtradition og landets arkivhistoriske udvikling. Denne parameter er tilføjet fordi den ikke optræder i Williams' parametre. Ethvert land har deres egen arkivtradition, som er afgørende for hvordan "arkivlandskabet" ser ud i de gængse lande, hvordan deres praksis er, og hvordan deres rammer for deres nationale og regionale arkivinstitutioner ser ud. Når det drejer sig om at beskrive arkivinstitutioners aktuelle tilstand og deres virksomhed er det essentielt at kigge på motivationen for denne udvikling. Derfor skal den første parameter være hvordan det offentlige arkivvæsen i udvalgte lande har udviklet sig. I dette speciale er fokusset på det nationale offentlige arkivvæsen og dets rammer vedrørende private arkivalier. Ved at analysere denne parameter kan vi få en forståelse af privatarkivområdets nuværende tilstand.

2) Lovmæssige rammer

⁸⁵ Disse to begreber bliver forklaret i parameter 4

⁸⁶ "Digital records transfer," The National Archives (UK). Konsulteret 7/8-2018,

<http://www.nationalarchives.gov.uk/information-management/manage-information/digital-records-transfer/>

Denne parameter er valgt fordi et arkivvæsen altid er underlagt en lovgivning. Her menes der det offentlige arkivvæsen, for et privatarkivområde er i mindre grad underlagt en arkivlovgivning, hvilket er det jeg beskæftiger mig med. Vinklen vil derfor i dette speciale være hvordan privatarkivområdet er reguleret af arkivloven, som har et mere offentligt fokus.

Med lovmæssige rammer menes der arkivvæsenets arkivlov, som er styrende for de opgaver, arkivvæsenet skal udføre. Forskellige landes arkivlove kan nogle gange påvirke arkivvæsenets virksomhed på negativ vis og andre gange på positiv vis. Derfor er det i dette speciale nødvendigt at analysere hvordan arkivloven kan påvirke et givent område – i dette tilfælde privatarkivområdet. Andre love kan i samarbejde med arkivloven være med til at sætte rammerne for arkivvæsenets virksomhed – hvad kan de og hvad kan de ikke.

3) Organisering og samarbejde på tværs

Denne parameter er udvalgt fordi organisering og samarbejde er to vigtige elementer, der er med til at regulere arkivvæsenets tilstand og virksomhed. Organiseringen af et arkivvæsen og det samarbejde der antageligvis foregår mellem arkivvæsenets arkivinstitutioner på kryds og tværs vil kunne give et billede af hvilke institutioner, der gør hvad og hvorfor. Det har betydning i hvor stor grad arkivinstitutionerne samarbejder. I nogle lande skal der kigges ud over arkiverne idet et samarbejde om indsamling og bevaring af private arkivalier kan foregå på kryds og tværs af kulturelle institutioner.

Et samarbejde mellem det nationale offentlige arkivvæsen og de mindre lokale arkivinstitutioner ville for nogle arkivvæsener være en velkommen løsning på indsamlings- og bevaringsopgaver mens det for andre ikke er en mulighed. Det kan eksempelvis være at de mindre lokale arkivinstitutioner har et ønske om, og ressourcerne til at indsamle private digitale arkivalier, men ikke kan komme videre i processen fordi den øverste instans i arkivvæsenet tager en beslutning om at det ikke skal være således. Det kan også være lige omvendt. Organiseringen af arkivvæsenet har indflydelse på de beslutninger, der bliver taget i forhold til f.eks. indsamling og bevaring, og har derfor en indirekte effekt på hvordan arkivlandskabet ser ud.

4) Digital bevaringsstrategi

Denne parameter er tilføjet fordi der i løbet af de sidste 20 år er sket meget med den teknologiske udvikling. Der er sket et boom i forhold til hvor meget digitalt født materiale vi producerer. Hvorvidt

en arkivinstitution har en teknisk bevaringsstrategi og hvilken strategi man har valgt, kan direkte påvirke den mængde af private digitale arkivalier som vi er i besiddelse af i fremtidige generationer. Denne parameter forsøger at fokusere på de digitale bevaringsstrategier de forskellige lande har valgt. Det er desuden relevant at analysere de teknologiske udfordringer, som arkivvæsenet og herunder arkivinstitutionerne står over for i forbindelse med digital bevaring af digitalt fødte arkivalier.

5) Økonomiske rammer

Denne parameter har en klar rolle i forhold til hvilke opgaver arkivvæsenet reelt kan udføre, idet maskineriet ikke kan køre rundt uden dette ”tandhjul”. Med de økonomiske rammer menes der de økonomiske bevillinger arkivvæsenet får tildelt til at udføre deres opgaver med. Det er det overordnede regnskab, som det nationale offentlige arkivvæsen får tildelt, der er brugbart som parameter. Et arkivvæsen har driftsudgifter, voksende samlinger og så videre. Når der ikke er økonomiske ressourcer, nok prioriteres opgaverne, som i sidste ende kan have betydning for de områder arkivvæsenet arbejder med. Det kunne være privatarkivområdet eller formidlingsområdet. I Danmark skal arkivskaber fx betale for at aflevere sin arkivalier, hvilket har betydning for indsamlingen af private arkivalier.

Kapitel 4

Privatarkivområdet i Danmark

Indledning

Denne analyse er en afdækning af privatarkivområdet i Danmark i forhold til de rammer området fungerer i – det vil sige de ydre rammer som private arkivalier afhænger af. Analysen skal bidrage til specialets problemformulering ved at identificere de udfordringer og muligheder, der er på privatarkivområdet set fra et nationalt niveau.

Analysens struktur bærer præg af det analyseværktøj, som blev præsenteret i metodeafsnittet. Analyseværktøjet som jeg har videreudviklet baseret på Caroline Williams' parameterforslag. Analysen er delt ind i de fem parametre: 1) Det offentlige arkivvæsens administrative historie; 2) Lovmæssige rammer; 3) Organisering og samarbejde på tværs; 4) Digital bevaringsstrategi og 5) Økonomiske rammer. Og parametrene sætter privatarkivområdet i perspektiv i forhold til det offentlige arkivvæsen i Danmark.

Undervejs i parametrene vil forskellige udvalgte temaer optræde, og disse er udvalgt på deres relevans. **I parameter 1** er første tema 'Arkivsamlinger siden Oldtiden og Middelalderen' og det andet er 'Rigsarkivets administrationsfokus i moderne tid'. **I parameter 2** er temaerne 'Arkivloven og de offentlige arkivinstitutioner' og 'Arkivloven og de private arkivalier'. **I parameter 3** er der tre temaer i alt. Det første er 'Det danske arkivvæsens organisering' og det andet er 'Samarbejde på tværs af institutionerne'. **I parameter 4** har jeg valgt først at redegøre for 'Hvad er digital bevaring?'. Næste tema er 'Rigsarkivets valg af bevaringsstrategi' og det sidste er 'Digital bevaring af private arkivalier'. **I parameter 5** har jeg valgt at sætte fokus på 'Økonomiske bevillinger' og 'Økonomien i forhold til digital bevaring.

Parameter 1: Det offentlige arkivvæsens administrative historie

Det første parameter beskæftiger sig med den kontekst som det danske arkivvæsen er opstået i, og hvad det har betydet for arkivvirksomheden i Danmark. Perspektivet er altså på et nationalt niveau, hvor fokusset er på det nationale arkivvæsens historiske kontekst.

1.1 Arkivsamlinger siden Oldtiden og Middelalderen

Kilden til at kunne forstå det danske privatarkivområde ligger først og fremmest i hvilken kontekst det er opstået i. Caroline Williams har ikke dette parameter med i sin grundidé om hvilke parametre, der har indflydelse på et lands arkivvæsen, område, model, eller system⁸⁷, som kort opsummeret lød: "... *models are driven by comparable imperatives. These relate mission and aims, the nature of the source of an archival institution's authority, its legislative environment and its sources of funding.*"⁸⁸. Men hun har nævnt at; "There is a cultural dimension at play here too. The degree of central control that is in place is itself a reflection of different national cultures."⁸⁹, i sin tekst "Personal Papers: Perceptions and Practices" fra 2008. Men kommenterer ikke yderligere på det og henviser derefter til Eric Ketelaars (1944) argument om at⁹⁰;

⁸⁷ Grunden til at arkivvæsen, område, model og system bliver nævnt er fordi analyseværktøjet universelt og i principippet burde kunne anvendes på forskellige områder inden for arkivfaget.

⁸⁸ Williams, "Personal Papers", se 'Context'

⁸⁹ Williams, "Personal Papers", se 'Context'

⁹⁰ Hollandsk arkivar og arkivteoretiker

*"...the variety in archival systems can best be understood by considering cultural differences. He explores European archival approaches in the light of Dutch anthropologist Gert Hofstede's investigation into national cultural differences with respect to power distance."*⁹¹

Det Ketelaar siger er, at landes arkivsystems forskelligheder bedst kan forstås, hvis man undersøger kulturelle forskelle. Man må spørge sig selv hvorfor der er disse kulturelle forskelle eller ligheder. Derfor er konteksten essentiel for forståelsen. Terry Cook (1947-2014) har ligesom Ketelaar og til dels Williams givet udtryk for at et lands arkivhistorie rummer megen viden, der kan hjælpe med at forstå et lands arkivvirksomhed:

*In my view, analyzing the history of archival ideas requires listening to the archival discourse of the time or place involved. Archival historical analysis requires revisiting the principal professional discussions that leading archivists had about their work and with each other. It requires hearing again, and understanding within the context of their time, and our own, their assumptions, ideas, and concepts.*⁹²

Arkivtænkning eller arkivteori er ikke stillestående i udvikling, men er konstant bevægelse:

*"Rather, archival thinking over the century should be viewed as constantly evolving, ever mutating as it adapts to radical changes in the nature of records, record-creating organizations, record-keeping systems, record uses, and the wider cultural, legal, technological, social, and philosophical trends in society."*⁹³

Arkivvirksomhed følger et samfunds udvikling og dets behov for at oprette og opretholde arkivsamlinger. På samme måde vil arkivhistorien i Danmark afsløre, at arkivarens rolle også har ændret sig i takt med den måde man drev arkivvirksomhed på gennem årene.

Arkivsamlinger har eksisteret siden Oldtiden⁹⁴, hvilket indikerer at samfund på den ene eller anden måde altid har haft et behov for at dokumentere dets aktiviteter. I Danmark har man kunne spore arkivvirksomhed så lang tilbage som til Middelalderen. I Danmark har statsmagten siden Middelalderen haft tradition for at indsamle og bevare dokumentation, såsom korrespondance og juridiske dokumenter, der kunne støtte statsmagtens og den magthavendes rettigheder i forhold til det de foretog sig. Arkivsamlingerne blev i starten båret rundt i brevkister, som fulgte med kongen rundt

⁹¹ Williams, "Personal Papers", se 'Context'

⁹² Cook, "What Is Past Is Prologue", s. 20

⁹³ Cook, "What Is Past Is Prologue", s. 19

⁹⁴ Asbjørn Hellum, "Arkiverne i samfundet" i *Dokumentation i en digital tid. ESDH, arkiver og god forvaltningsskik*, redigeret af Elisabeth Bloch, Peter Damgaard, Else Hansen og Lise Qwist Nielsen (Arkivforeningen, 2017), s. 12

i riget.⁹⁵ Kongen forblev ikke permanent ét sted, men rejste i stedet rundt, og måtte derfor medbringe dokumenterne. Formålet for den magthavende – det vil sige kongen - var at have denne dokumentation, hvis nogen skulle anfægte den danske krones rettigheder til at udføre en bestemt handling.

Det var under Valdemar Atterdags regeringstid (1340-75) der blev oprettet den første regeringsarkivsamling på Vordingborg Slot⁹⁶, som ikke skulle rejse med kongen rundt, og efter hans død i år 1375 oprettedes der endnu en regeringsarkivsamling som befandt sig på Kalundborg Slot.⁹⁷ Regeringsarkivsamlingen på Vordingborg Slot blev sandsynligvis sendt til Kalundborg Slot under Kong Hans' regeringstid (1497-1501). Således befandt de ældste arkivsamlinger sig ét sted. Arkivsamlingerne fra 1440erne og frem befandt sig på Københavns slot af den grund at København under Christoffer af Bayerns regeringstid (1439-48) mere eller mindre var blevet til kongens residensby. Idet København var blevet det sted, hvor kongen opholdt sig mest, blev de administrative dokumenter også opbevaret dér. Samtidig befandt de ældste regeringsarkivsamlinger sig stadig på Kalundborg Slot. Men det ændrede sig i år 1582, da Kalundborg Slots arkivsamlinger blev overført til Københavns slot.⁹⁸ Således befandt alle de administrative arkivalier sig på samme fysiske sted i stedet for at være spredt på forskellige lokationer. På dette stadigt tidlige tidspunkt i den danske arkivhistorie kan arkivvirksomheden i Danmark beskrives, som værende et opbevaringsdepot. Der var ikke etableret et bestemt ordningsprincip eller bevarings- eller cassationsprincipper endnu.

Grunden til den meget centraladministrative tilknytning findes netop i behovet, som Danmark som statsmagt og samfund har haft i forhold til de centraladministrative bestemmelsesprocesser, for; ”*I takt med statsapparatets udvikling på vej mod det, der allerede fra 1600-tallets vedkommende er blevet kaldt for skatte- eller magtstaten, blev behovet for at kunne dokumentere og i det hele taget skaffe sig overblik over aftaler, adkomster og afgørelser større og større.*”⁹⁹ Dermed indikerer den administrative historie at arkivvæsenet allerede fra Middelalderen og frem har haft en tradition for at fremme arbejdet med de centraladministrative arkivalier, Offentlig administration knyttede sig til den nationale arkivvirksomhed.

⁹⁵ Vagn Dybdahl & Michael H. Gelting (red.), *Danmarks Arkiver: Historie, funktioner, fremtid* (Rigsarkivet, 1982), s. 29

⁹⁶ Regeringsarkiv – her menes der en regeringsarkivsamling, der blev opbevaret i en bygning – Vordingborg slot. Arkivsamlingen fik en fysisk, fast opbevaring.

⁹⁷ Dybdahl & Gelting, s. 29

⁹⁸ Dybdahl & Gelting, s. 32

⁹⁹ ”Arkivernes Historie” i Lars Martin Petersen m.fl. (red.) *Arkivhåndbog for statslige myndigheder: Fra informationer til arkivalier* (København, 2005), s. 86

År 1582 markerer et vigtig år for arkivvirksomhed i Danmark idet centraladministrationens arkivalier siden da har haft hovedsæde i København. Der kan være andre grunde til at datidens centraladministrative arkivalier havde residens på Københavns slot. Det kan dog ikke vides med sikkerhed hvorvidt disse forhold var afgørende for placeringen. Men i Vagn Dybdahl og Michael H. Geltings *Danmarks Arkiver*, som havde en håndfuld bidragsyder til værket, argumenteres der for at det netop også var behovet fra datidens historikere, som var afgørende for arkivalierernes placering. Der skulle være let adgang til de kilder, som de skulle bruge i deres arbejde med at samle kildemateriale til en ny samlet Danmarkshistorie. Desuden producerede datidens historikere selv en del materiale i forbindelse med deres arbejde. Det betød at arkivaliemængden var større i København.¹⁰⁰

De centraladministrative arkivalier blev i 1684 overført til Rosenborg Slots kældre, hvilket kan skræmme selv de mest optimistiske arkivarer, idet de fleste kældres indeklima byder på en del fugt. Men i 1720 blev arkivalierne dog flyttet til en anden lokation; den dengang nye Gehejmearkivbygning, som lå placeret ved siden af Kancellibygningen – en regeringsbygning. Denne bygning husede også de kongelige arkivsamlinger. Desuden var Kancellibygningen tæt beliggende på Frederiksborgh Slot. Det vil sige, at centraladministrationen i den grad var samlet ét sted. Rigsarkivet har som organisation og kulturinstitution officielt eksisteret siden den første arkivlov trådte i kraft i 1889. Formålet med denne var at gøre det mere enkelt at forstå det danske arkivvæsens organisering samt at skabe et officielt statsligt arkivvæsen – et rigsarkiv.¹⁰¹ Arkivvæsenet havde da også haft en gehejmearkivar siden 1670erne – en form for overhoved for det daværende uofficielle arkivvæsen, inden den første arkivlov trådte i kraft¹⁰². Så det centrerede sig omkring statsmagtens interesser og behov for en centraladministrativ regeringsarkivsamlung.

Da Hans Gram overtog posten som gehejmearkivar i 1882 ændrede Gehejmearkivet sig fra blot at være et opbevaringsdepot for centraladministrative arkivalier til at være en institution, der kerede sig om forskning inden for historie. Dermed skiftede holdningen fra at arkivsamlingerne blot skulle understøtte staten som bevismateriale” og dokumentation for at dens magtposition, til nu også at arkivsamlingerne skulle tjene som forskningsmateriale. Synet på arkivaliers værdier blev altså ændret. I moderne tid er der blevet forsket i arkivaliers værdier. I 1800-tallet var synet på arkivaliers værdier først da ved at udvikle sig. Theodore Schellenberg (1903-1970), som var én af de helt store

¹⁰⁰ Dybdahl & Gelting, s. 32

¹⁰¹ ”Arkivernes Historie” i Arkivhåndbogen, s. 85

¹⁰² Her menes der blot det daværende fungerende ”arkivvæsen” inden det blev et egentligt Rigsarkiv

arkivteoretikere, skelnede mellem arkivaliets værdier. Det vil sige, de formål arkivalierne kan anvendes til.¹⁰³ Men denne teori om arkivets værdier blev først formulert af amerikanske Schellenberg i ca. 1956¹⁰⁴. Arkivaliet primære værdi mente han at arkivskaber selv skulle bestemme. Det kunne være administrative, finansielle eller juridiske formål, som arkivskaber selv ville anvende arkivalierne til. En privat virksomhed kunne for eksempel få brug for de juridiske materialer senere hen. Arkivaliets sekundære værdi mente han var vigtig i forhold til at være kildemateriale til borgernes retssikkerhed, forskning, og for at regulere statens aktiviteter, etc. Yderligere delte han arkivaliets sekundære værdi op i to:

- 1) *Evidential value: Evidence that public records provided of the functioning and organization of the government body that created them, and*
- 2) *Informational value: the information that public records contained about entities, things and phenomena with which the agency interacted.*¹⁰⁵

Det var først i 1973 at det danske arkivvæsen adopterede Schellenbergs teori om forskellige arkivaliers værdier¹⁰⁶.

For at vende tilbage til den nye tanke om arkivaliers værdi for forskningen, skulle det vise sig at være svært at få adgang til arkivalier som privat forsker i slutningen af 1800-tallet. Det skyldes det synspunkt at arkivalierne var statslige og dermed ikke burde være tilgængelige for andre. Som Dybdahl og Gelting udtrykker det: ”*Nogen folkelig institution var der altså slet ikke tale om...*”¹⁰⁷. Arkivarens opgave var ikke længere kun at modtage og opbevare arkivsamlingerne. Den større interesse for historie og de gamle arkivalier skabte et behov for at finde et ordningssystem. Desuden skulle arkivaren tage stilling til hvorvidt befolkningen kunne få adgang til myndighedernes arkivsamlinger. Først efter 1848 at det blev muligt for forskere at benytte sige af arkivalierne. Den langsomme proces skyldes blandt andet også at arkivalierne ikke var blevet ordnet og registreret.

¹⁰³ Fiorella Foscarini, ”Archival Appraisal in Four Paradigms”, (kap. 5) i *Currents of archival thinking*, Heather McNeil & Terry Eastwood (red.), 2. udgave. (USA: Libraries Unlimited, 2017), s. 125-26

¹⁰⁴ Theodore R. Schellenberg (1956), *Modern Archives: Principles and Techniques* (Chicago: University of Chicago Press). Værket er tilgængeligt online via <https://catalog.hathitrust.org/Record/003147122>

¹⁰⁵ Ciaran B. Trace, ”On or Off the Record? : Notions of Value In the Archive” i *Currents of archival thinking*, Heather McNeil & Terry Eastwood (red.), 1. Udgave (Santa Barbara: Libraries Unlimited, 2010), s. 51

¹⁰⁶ Anders Sode-Pedersen, ”Tekstredaktion og historiesyn,” i *At vogte kulturarven eller at slette alle spor - om arbejdet med den danske bevarings- og kassationspolitik*, bind 1. red. Elisabeth Bloch & Christian Larsen. (København: Arkivforeningen, 2006), s. 18

¹⁰⁷ Dybdahl & Gelting, s. 35

Ordning og registrering skulle vise sig at være en udfordring for gehejmearkivets arbejdere. I Danmark bruger vi proveniensprincippet – hjemhørsprincippet -¹⁰⁸ men det er ikke et arkivkoncept de brugte på daværende tidspunkt i første halvdel af 1800-tallet. Arkivalierne blev i stedet arrangeret efter emne, lokaliteter, eller personnavne.¹⁰⁹ De blev altså sorteret uden egentlig oplysning om proveniens. Det var ikke problematisk så længe arkaliemængden var lille, men sådan forblev det ikke. I 1848 faldt enevældet og Danmark fik i stedet et ministeriesystem med tilhørende syv ministerier. Centralisering af statsmagten hjalp ikke på mængden af arkivalierne, der blev produceret for eftersom staten producerede flere og flere arkivalier begyndte mængden af arkivalier også at vokse. Da centraladministrationen for alvor begyndte at producere materiale, blev gehejmearkivet oversvømmet og kunne ikke følge med. Det betød at man i centraladministrationen foretog hårdhændede kassationer i det 18. århundrede samt langt ind i det 19. århundrede. Det var først omkring slutningen af 1800-tallet at vi fik proveniensprincippet indført. Når centraladministrationen ikke længere havde behov for visse arkivalier, blev de kasseret. Det var væsentlige kilder til Danmarks finansielle og økonomiske historie.¹¹⁰ Det danske arkivvæsen har længe haft bevarings-og kassationsudfordringer¹¹¹, og et kig på arkivvæsenets administrative historie indikerer at disse udfordringer stammer tilbage fra denne tid.

De mange kassationer betyder at vi, i 2018, er gået glip af en masse historisk kildemateriale, der kunne have været til gavn for forskningen. Der kan drages paralleller til den kritik, der har været om ”huller” i historien. I Liselotte Christensens tidskriftsartikel ”*Da Statens Arkiver blev effektive*” gives der udtryk for at der kasseres mere end hvad der er forskningsmæssigt forsvarligt.¹¹² Arkivforeningen skrev to bind vedrørende bevaring og kassation af dansk kulturarv: *At vogte kulturarven eller at slette alle spor I-II*, hvori de diskuterede disse problemstillinger. Det er stadig de samme diskussioner vi har med hensyn til hvor meget vi skal bevare og hvad vi skal bevare. Men i forhold til bevaring af dansk kulturarv synes det danske arkivvæsen at ændre holdning til det via deres nyligt udsendte vision-og mission-tekst – med indeholdende strategier. Dog er denne type tekst udsendt med bestemte formål. Formålet med disse strategier er forklare og tydeliggøre de mål, som de har sat sig for i de henholdsvis strategien for private arkivalier og Rigsarkivets overordnede strategi. Det betyder ikke

¹⁰⁸ Det er en måde at ordne arkivalier på, som respekterer deres oprindelige ordning. Desuden søgeres den enkelte arkivskabers arkiv bibeholdt som en enhed.

¹⁰⁹ Dybdahl & Gelting, s. 35

¹¹⁰ Dybdahl & Gelting, s. 36

¹¹¹ Bevaring-og kassationsbestemmelser er vurdering af om de givne arkivalier skal bevares eller kasseres. Bevaring og kassation svarer til det internationale *appraisal*

¹¹² Liselotte Christensen, ”*Da Statens Arkiver blev effektive*” i Historisk Tidsskrift, bind 111, hæfte 1, 2011, s. 162

nødvendigvis at de i sidste ende kommer til at opfylde disse mål. Men de ønsker at befolkningen tror på, at Rigsarkivet kan opfylde alle målsætningerne.

År 1848 var for arkivvæsenet et gennembrudsår idet en reformering af Gehejmearkivet var i sige. De fik ikke reformeret arkivsystemet, men fandt i stedet ud af at lave en oversigt over ”*hvad der egentlig henlå i de arkivrum, der hørte til de enkelte "ministerier" som Danske Kancelli, Rentekammeret, Udenrigsdepartementet osv.*”¹¹³ Arkivsystemet var ikke perfekt, men oversigterne fungerede som hjælpe- og søgemidler når der skulle genfindes oplysninger. Behovet for at kunne genfinde og anvende arkivalier blev efterhånden stort idet offentligheden og politikerne stillede krav om adgang til arkivsamlingerne. Arkivarerne fik således en interesse i at ”*planlægge, vedligeholde og videreudvikle de enkelte arkivskaberes arkivdannelse og arkivsystemer.*”¹¹⁴ Det skulle gøres nemmere at genfinde de efterspurgte materialer. Det var desuden i denne proces at man fandt ud af at arkivalierne måtte bevares, som de var skabt. Det vil sige efter deres proveniens. Indførelsen af proveniensprincippet skete på cirka samme tid som da 1889 lovgivningen om et statsligt arkivvæsen trådte i kraft: ”... *arkivmaterialet skal bevares og ordnes i dets oprindelige administrative sammenhæng.*”¹¹⁵ Rigsarkivet blev derved grundlagt. Desuden lavede man fra Gehejmearkivets side også en afleveringsaftale, således at de ministerielle kontorer blev aflastet fra den store mængde af arkivalier.¹¹⁶ De første bekendtgørelser, som blev udsendt i årene efter indførelsen af proveniensprincippet, stillede krav fra Rigsarkivet om at: ”*sammenhørende protokoller og sager skulle afleveres sammen, at afleveringer skulle ske planmæssigt, og at embederne ikke måtte kassere noget uden tilladelse fra rigsarkivaren.*”¹¹⁷ Rigsarkivet begyndte altså gradvist at ligne det Rigsarkivet vi kender i dag, som har bestemte processer at forvalte deres virksomhed på.

1.2 Rigsarkivets administrationsfokus i moderne tid

I dag stilles der mange krav til regeringens administrative arkivalier i forbindelse med aflevering af arkivalier til Rigsarkivet netop for at det danske arkivvæsen kan regulere og kontrollere arkivaliemængden. Nok var der en stor mængde af arkivalier, i slutningen af 1800-tallet og starten af 1900-tallet, som blev kasseret grundet pladsmangel, men den endnu større udfordring for Rigsarkivet fandt sted i ca. 1960erne. I omkring 1960erne tog velfærdsstaten fart og mængden af arkivalier

¹¹³ Petersen m.fl., s. 85

¹¹⁴ Petersen m.fl., s. 88-89

¹¹⁵ Petersen m.fl., s. 89

¹¹⁶ Dybdahl & Gelting, s. 37

¹¹⁷ Petersen m.fl., s. 89-90

eksploderede i den forbindelse¹¹⁸. Nu blev der produceret endnu flere arkivalier, og Rigsarkivet havde svært ved at følge med.

Proveniensprincippet har været afgørende for det danske arkivvæsens virksomhed idet der stilles krav til hvordan arkivalierne skal afleveres og vedligeholdes af arkivskaberne inden de overgår til Rigsarkivet.¹¹⁹ Rigsarkivets krav til indsamling, bevaring og kassation har, som deres arkivhistorie viser, været en nødvendighed.

Der var to systemer, som blev anvendt i forbindelse med det omtalte hjælpe- og søgemiddelssystem fra anden halvdel af 1800-tallet: Kancelli- og rentekammersystemet. Men i 1960erne fik det danske arkivvæsen et nyt registreringssystem som var mere effektivt – Journalplansystemet. Dog skal det bemærkes at Rentekammersystemet har været anvendt i dele af Finansministeriet frem til begyndelsen af 1980’erne. Journalplansystemet gjorde det muligt at kassere systematisk. Det blev mere overskueligt at genfinde journalsager samt at finde sager af samme type. Systemet havde også en periodeopdeling, som blandt andet betød at man begyndte forfra hvert 5. eller 10. år. Således kunne myndighederne overskue hvornår den næste aflevering fandt sted og derved forberede den.¹²⁰

I 1970erne rettede Rigsarkivet sit fokus mod teknologi og de medfølgende udfordringer. Rigsarkivet har siden 1976 godkendt elektroniske journaler. I dag anvender myndighederne ESDH-systemer til deres journalsager¹²¹ – fuldt elektroniske arkiver. Myndighedernes arkivalier, som de har arkiveret i deres ESDH-systemer, er afleveringspligtige ifølge Arkivlovens kapitel 4, §12: *Statens myndigheder og institutioner, folkekirken samt anerkendte trossamfund kan kun aflevere deres arkivalier til Rigsarkivet, jf. § 3.*¹²² Myndighederne skal overholde en række krav for at ESDH-systemerne kunne blive godkendt til aflevering. Denne regel trådte i kraft i 1998. Alle myndighedernes arkivalier afleveres i dag elektronisk. Rigsarkivet har udsendt mange cirkulærer og vejledninger til hvor, hvornår og hvordan myndighederne skal aflevere deres ESDH-systemer. Disse vejledninger og cirkulærer er offentliggjort på Rigsarkivets hjemmeside og er bl.a.¹²³: Vejledninger til afleveringer af

¹¹⁸ Statens Arkiver, ”Redegørelse om bevaring og kassation af offentlige arkivalier og om Statens Arkivers virke i forbindelse hermed,” i *At vogte kulturarven eller at slette alle spor - om arbejdet med den danske bevarings- og kassationspolitik*, bind 2., red. af Arkivforeningens bestyrelse. (København: Arkivforeningen, 2006), s. 18.

¹¹⁹ Petersen m.fl., s. 90

¹²⁰ Petersen m.fl., s. 91

¹²¹ Elektronisk sags- og dokumenthåndteringssystem

¹²² ”Bekendtgørelse af arkivloven,” Retsinformation. Lovbekendtgørelse nr. 1201 af 28/09/2016. Konsulteret 20/8-2018, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183862>

¹²³ ”Statslige myndigheder - Aflevering af it-systemer,” Rigsarkivet. Konsulteret 2/9-2018, <https://www.sa.dk/da/offentlig-forvaltning/statslige-myndigheder/aflevering-it-systemer/>

arkiveringsversioner, cirkulærer med tidsplan for aflevering af IT-systemer, cirkulærebeskrivelser af tidsplaner for aflevering af IT-systemer, og 'Bekendtgørelse nr. 1007 af 20. august 2010'.

Foruden et fokus på teknologi og indsamling, er brugerservice desuden også blevet en del af arkivinstitutionernes opgaver og dermed også arkivarens rolle. Arkivinstitutioner skal indsamle, registrere, bevare, tilgængeliggøre, forske, formidle og vejlede, som det fremgår i bekendtgørelsen af arkivloven, kapitel 2, §4¹²⁴.

Parameter 2: Lovmæssige rammer

Dette parameter beskæftiger sig med de lovmaessige rammer, som det danske arkivvæsen reguleres af. I Danmark har vi en arkivlov, som indeholder lovbestemmelser vedrørende offentlige arkivinstitutioner og hvordan arkivvirksomhed i Danmark skal forvaltes. Derfor ligger fokusset på arkivloven som helhed, men også på hvordan de private arkivalier står i forhold til arkivloven.

2.1 Arkivloven af 1992

Arkivloven som vi kender den i dag trådte i kraft i 1992. Det er kun Kulturministeren som kan bestemme reglerne i paragrafferne. Arkivloven er flere gange blevet revideret: i 1976, 1992, 1997, 2002, 2007¹²⁵, og i 2016¹²⁶. Arkivloven følger med udviklingen i samfundet og de nye behov, der opstår fra myndigheder og samfund.

Arkivloven knytter sig til to lovgivningsområder: 1) Kulturbearingslovgivningen, som er sammenlignelig med museumsloven, 2) og den almindelige forvaltningsretlige regulering, hvor den blandt andet supplerer offentlighedsloven.¹²⁷ Offentlighedsloven regulerer f.eks. hvorvidt man kan få aktindsigt i en pågældende sag, som en myndighed har håndteret¹²⁸. I arkivlovgivningen fastslås det hvilket ansvar de offentlige myndigheder har i forhold til bevaring af: "... *dokumentationsmateriale af væsentlig betydning for borgernes retssikkerhed, det offentliges dokumentationsbehov samt for*

¹²⁴ "Bekendtgørelse af arkivloven"

¹²⁵ Kulturministeret, Betænkning om revision af arkivloven – betænkning nr. 1404 (København: Statens Information, 2001), s. 15-17

¹²⁶ "Bekendtgørelse af arkivloven"

¹²⁷ "Betænkning om revision af arkivloven", s. 17

¹²⁸ "Lov om offentlighed i forvaltningen," Retsinformation. Lov nr. 606 af 12/06/2013. Konsulteret 2/9-2018, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=152299>, s. kapitel 2

*forståelsen af landets historie.*¹²⁹ Rigsarkivets bevaringsformål kan man se i bekendtgørelsen af arkivloven, kapitel 2, §4¹³⁰:

§ 4. Rigsarkivet har til formål

- 1) *at sikre bevaringen af arkivalier, der har historisk værdi eller tjener til dokumentation af forhold af væsentlig administrativ eller retlig betydning for borgere og myndigheder,*
- 2) *at sikre muligheden for kassation af ikkebevaringsværdige offentlige arkivalier i samarbejde med de myndigheder, der er omfattet af denne lov,*
- 3) *at stille arkivalier til rådighed for borgere og myndigheder, herunder til forskningsformål,*
- 4) *at vejlede borgere og myndigheder i benyttelse af arkivalier,*
- 5) *at udøve forskning og udbrede kendskabet til forskningens resultater.*

Så der er altså de tre værdier, som arkivalierne har for det omkringgivende samfund: Arkivskabers – myndighedens – eget dokumentationsbehov, borgerens retssikkerhed og dokumentation af den danske kulturarv. En stor del af de arkivalier, som Rigsarkivet indsamler er de offentlige myndigheders arkivalier. Rigsarkivet har også en del private arkivalier indsamlet, men disse konventionelle. Men Rigsarkivets opgave er ikke blot at indsamle offentlige arkivalier, men også at indsamle private arkivalier.

Arkivloven er ét af de tandhjul, der får maskineriet til at køre rundt. Lovgivningen kommer fra politisk side, så selvom Rigsarkivet ønsker at indsamle dansk kulturarv fra private arkivskabere, må de forholde sig til arkivlovens bestemmelser. Og det er en udfordring som kan hæmme privatarkivområdet.

2.2 Arkivloven og de private arkivalier

Indsamling og bevaring af private arkivalier er ikke reguleret af arkivloven og dets underliggende regelsæt. Og det er kun lovreguleret via persondataloven.¹³¹ Det vil sige, at de private arkivalier, som indsamles og bevares på institutioner, der ikke er en del af Rigsarkivet og de offentlige arkivinstitutioner, ikke lovreguleres. Det kunne f.eks. være de lokalhistoriske arkivinstitutioner eller

¹²⁹ "Betænkning om revision af arkivloven", s. 17

¹³⁰ "Bekendtgørelse af arkivloven," se. Kap. 2 om offentlige arkiver.

¹³¹ "Betænkning om revision af arkivloven", s. 180

arkivsamlinger hos et museum. Når ikke private arkivalier er reguleret af arkivloven, er det svært at få private arkivskabere til frivilligt at ville donere deres materialer. Man kan ikke tvinge private arkivskabere til at aflevere deres personlige ejendele til Rigsarkivet.

I *Bekendtgørelsen om arkivlovens* kapitel 11 omtales private arkivalier – altså arkivmateriale skabt af private arkivskabere på tværs af medier (digitale og konventionelle)¹³². Det er i kapitel 11 at Privatarkivudvalgets mandat findes, som er nedsat for at hjælpe indsatsen på privatarkivområdet i Danmark. Privatarkivudvalget blev omformet til et permanent udvalg i 2007¹³³.

Privatarkivbestemmelserne gælder disse arkivskabere ”... hidrører fra enkeltpersoner, foreninger, organisationer m.v., herunder arkivalier af den art, der er omfattet af lov om behandling af personoplysninger.” (kap. 11, §44). Ifølge Arkivlovens kapitel 11 er det alene offentlige arkivinstitutioner, som kan indsamle, modtage og bevare private arkivalier fra privatpersoner, private foreninger, private organisationer, private virksomheder, etc.

Arkivar Peter Edelholt fra Rigsarkivet har, i forbindelse med et seminar for digital bevaring, udtalt at ”arkivalier, der er omfattet af lov om behandling af personoplysninger” behandles af offentlige arkivinstitutioner¹³⁴. Desuden står der i Betænkning af Arkivloven – nr. 1404 at ”arkivalier, der er omfattet af persondataloven, ikke (...) overføres til bevaring i institutioner, der ikke er offentlige arkiver.”¹³⁵. Det vil sige at almindelige lokalarkiver, som altså ikke har status af at være offentlige arkivinstitutioner, ikke må indsamle private, digitale arkivalier der indeholder personfølsomme data¹³⁶. Dette skyldes de IT-sikkerhedsmæssige krav, der er til de indsamlende arkivinstitutioner når de samler personfølsomme data ind¹³⁷. De personfølsomme skal ikke kunne tilgås af andre end dem, der har lovhjemmel til at få adgang til oplysningerne. .

Rigsarkivet tilbyder rådgivning til relevante intuitioner, når der er behov for det (kap. 11, §45):

”Rigsarkivet samarbejder med og er i arkivmæssig henseende rådgivende over for andre kulturelle eller videnskabelige institutioner, der indsamler og bevarer private arkivalier som

¹³² Som jeg refererer til som privatarkivmateriale, privatarkivsamlinger, og private arkivalier.

¹³³ ”Rapport til Kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2012-2015,” Rigsarkivet. Konsulteret 20/2-2018.

<https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2016/10/Slutrapport-2012-2015.pdf>, s. 3

¹³⁴ Jens Åge S. Petersen, ”Hvad gør vi så?” SLA’s seminar om digital indsamling, 11/3-2016 i Historiens Hus i Odense (PDF), s. 10

¹³⁵ ”Betænkning om revision af arkivloven”, s. 20

¹³⁶ Se også ”Rapport til kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2012-2015”, s. 22

¹³⁷ ”Møde i Privatarkivudvalget marts 2017,” Referat fra Privatarkivudvalget, 24. april 2017. Konsulteret 6/3-2018.

<https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2017/05/Referat-Privatarkivudvalgsmøede-marts-2017.pdf>, s. 2

led i deres virksomhed. Stk. 2. Kulturministeren nedsætter et udvalg til fremme af det samarbejde, der er nævnt i stk. 1.”

Rigsarkivet fungerer da som en rådgivende instans, som andre kulturelle eller videnskabelige institutioner, der indsamler private arkivalier, kan vende sig mod hvis det er relevant.

Da arkivloven i 2001 blev revurderet lavede man en betænkning hvori de gør sig flere overvejelser med hensyn til private arkivalier. I betænkningen om revision af arkivloven gør Kulturministerens nedsatte arbejdsgruppe sig nogle overvejelser i forhold til at inkludere private arkivalier mere i arkivloven:

Spørgsmålet er derfor, om det bør søges i lovgivningen at tilvejebringe et stærkere grundlag til sikring af offentlige arkivers indsamling og bevaring af private personers, foreningers, erhvervsvirksomheders og selskabers arkivalier. Arkivlovgivningen ville derved få stærkere karakter af en overordnet kulturbearingslovgivning på sit område.¹³⁸

Det viser, at der er villighed til at diskutere private arkivaliers plads i arkivloven. Kulturministeriet har søgt inspiration i andre nordiske landes praksis og lovgivning på privatarkivområdet. Arbejdsgruppen har især kigget mod den norske arkivlov for at søge inspiration til, hvad der kan gøres med den danske arkivlovgivning i forhold til at implementere private arkivalier i arkivloven. Den norske arkivlov rummer nogle muligheder for at bruge bestemmelserne som værktøjer for koordinering af indsamlingsarbejdet ifølge arbejdsgruppen, men der hersker alligevel en tvivl om at den norske arkivlovs muligheder bliver udnyttet til dens fulde potentiale. Arbejdsgruppen nævner at visionerne i den norske arkivlov set i et dansk perspektiv er interessante. Men arbejdsgruppen har ikke ment at de norske idéer kunne inkorporeres i den danske arkivlov. De har i stedet satset på at styrke Privatarkivudvalgets koordinerede indsats på privatarkivområdet. Dog mener de, at der godt kan laves en indsamlingspolitik der er inspireret af den norske. Her forslår de at rigsarkivaren skal lave en oversigt over bevaringsværdige private arkivsamlinger. Arbejdsgruppens konkrete forslag til nye bestemmelser i arkivloven var disse:

”Arbejdsgruppen indstiller i enighed, at der i arkivloven optages bestemmelser,

- *som pålægger rigsarkivaren at føre en fortægnelse over bevaringsværdige private arkiver*
- *som fastsætter, at retsvirkningen af optagelse af et privatarkiv i denne fortægnelse bør være, at arkivejeren forpligtes til at indberette ændringer i ejendomsforhold m.v”*

¹³⁸ ”Betænkning om revision af arkivloven”, s. 180

Men disse forslag er ikke blevet tilføjet til arkivloven. En søgning på internettet viser at der ikke er blevet oprettet en oversigt over bevaringsværdige private arkivsamlinger. Dette kan skyldes at Privatarkivudvalget stadig ikke har fundet deres fodfæste i forhold til at koordinere en samlet indsats, således at de forskellige aktører kan samarbejde om at lave denne betegnelse over bevaringsværdige private arkivsamlinger. Der var i 2001 en villighed fra arbejdsgruppen, som bestod af repræsentanter fra Kulturministeriet, Kommunernes Landsforening, Forsvarsministeriet, Justitsministeriet, Amtrådsforeningen, Udenrigsministeriet, Københavns Universitet, udvalgte journalister, RUC og formanden for arbejdsgruppen Johan Peter Noack, til at inkorporere virksomhed vedrørende private arkivalier ind i arkivloven.

Parameter 3: Organisering og samarbejde på tværs

Parameter 3 fokuserer på hvordan privatarkivområdet er organiseret i forhold til indsamling og bevaring af private arkivalier samt hvilke samarbejder der er mellem de forskellige hovedaktører på privatarkivområdet.

3.1 Det danske arkivvæsen

Det danske arkivvæsen består af Rigsarkivet, som er Danmarks nationale arkivvæsen, og derfor den øverste instans. Rigsarkivet har det overordnede ansvar for arkivalier i Danmark.

Rigsarkivet har fire ”satellitter” rundt om i landet: Rigsarkivets afdeling i Viborg – tidligere kaldet ’Landsarkivet for Nørrejylland’; Rigsarkivets afdeling i Aabenraa – tidligere kaldet ’Landsarkivet for Sønderjylland’; Rigsarkivets afdeling i Odense – tidligere kaldet ’Landsarkivet for Fyn’; og Rigsarkivets afdeling i København – tidligere kaldet ’Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm i København’.¹³⁹

Det danske arkivvæsen består også af Dansk Data Arkiv. Erhvervsarkivet i Århus var også en afdeling for sig indtil det i 2015 blev overført til Rigsarkivets afdeling i Viborg. Det var dog med undtagelse

¹³⁹ ”Arkivernes Historie” i *Arkivhåndbogen*, s. 85

af de kommunale arkivsamlinger, som Aarhus Stadsarkiv beholdt idet de overtog bygninger hvori Erhvervsarkivet havde til huse.¹⁴⁰

Der er regionale og kommunale arkivinstitutioner – også kaldet offentlige arkiver eller §7 arkiver. De offentlige arkivinstitutioner samarbejder med Rigsarkivet om at indsamle primært offentlige myndigheders arkivalier, men også private arkivalier. Fælles for disse institutioner er at de er underlagt arkivloven (Kap. 2 om offentlige arkiver¹⁴¹).

I alt er Danmark et arkivlandskab sammensat af ca. 600 egentlige arkivinstitutioner. Der er dog ikke et overblik over det samlede antal privatarkiver, hverken papirarkivalier eller digitale arkivalier.¹⁴².

Organiseringen af arkivvæsenet har indflydelse på de beslutninger, der bliver taget i forhold til f.eks. indsamling og bevaring, og har derfor en indirekte effekt på hvordan arkivlandskabet ser ud. I Danmark er indsamlingen og bevaringen af private arkivalier en opgave, der løftes af andre aktører end kun det danske arkivvæsen. Derfor fokuseres der i dette parameter på det danske arkivvæsen, Privatarkivudvalget og de tilknyttede kulturinstitutioner, der samarbejder om at indsamle og bevare private arkivalier. Organisering og samarbejde på tværs går ikke nødvendigvis hånd i hånd i alle lande, men i Danmark samarbejder museer, arkiver og biblioteker om at bevare den danske kulturarv. Der er oprettet et udvalg, som specifikt håndterer den skriftlige danske kulturarv, som er produceret af private individer, organisationer, virksomheder, etc.

3.2 Samarbejde på tværs af institutionerne

Privatarkivudvalget

Privatarkivudvalget er et samarbejde mellem danske arkiver, museer og biblioteker, hvor der samarbejdes på tværs af de kulturelle institutioner. De samarbejdende institutioner, som er med i udvalget er: *Rigsarkivet, Organisationen Danske Arkiver, Aarhus stadsarkiv, Nationalmuseet, Det Danske Udvandrerkariv, Statsbiblioteket (Kvindehistorisk Samling), Det Kongelige Bibliotek, Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, Sammenslutningen af Lokalarkiver, Odense Stadsarkiv, Sammenslutningen af Lokalarkiver, Lokalhistorisk Arkiv for Gl. Tønder Kommune, og Slots- og*

¹⁴⁰ "Farvel til Erhvervsarkivet," Aarhus Kommune. Konsulteret 20/8-2018,

http://www.aarhuskommune.dk/sitecore/content/Subsites/AarhusStadsarkiv/Home/Servicesider/Nyheder/2015/4-kvartal/Farvel-til-Erhvervsarkivet.aspx?sc_lang=da&sc_lang=da

¹⁴¹ "Bekendtgørelse af arkivloven"

¹⁴² "Rapport til Kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2012-2015", s. 40

Kulturstyrelsen.¹⁴³ Alle disse er under ledelse af Rigsarkivaren¹⁴⁴. Med *arkiverne* menes der de kommunale og regionale arkivinstitutioner, samt de lokalhistoriske arkiver.

Forskellen på de nævnte kulturinstitutioner, som optræder i denne analyse, er at Rigsarkivet forvalter skriftlig kulturarv. Det er materiale, der ikke er publiceret. Det vil sige at det ikke er produceret med det formål at skulle publicere det på samme måde, som en bog bliver det. Det Kongelige Bibliotek derimod forvalter materiale, der er publiceret til udgivelse. Det kan være bøger, magasiner eller lignede. Nationalmuseet forvalter materiel kulturarv. Det vil sige forvaltning af genstande og deres tilknyttede historie. Selvom der er en general distancering mellem disse institutioners primære opgaver ender en del private arkivalier alligevel hos både Nationalmuseet og hos Det Kongelige Bibliotek. Nationalmuseet har som oftest private arkivalier til at supplere og støtte op om bestemte udstillinger. Det samme kan siges om Det Kongelige Bibliotek; de fleste af deres private arkivalier er indsamlet med det formål at kunne supplere deres primære samlinger omhandlende kulturpersonligheder og lignende.

Set i lyset af Danmarks administrative historie og hvilke aktører der i sin tid stod for indsamlingen af disse arkivalier, giver det mening at indsamlings- og bevaringsopgaven er fordelt mellem disse aktører. Det Kongelige Bibliotek og Nationalmuseet (samt statslige og statsanerkendte museer) har altid indsamlet private arkivalier. Det samme har Rigsarkivet og dets tilhørende offentlige arkiver samt lokalarkiverne. Men for ikke mange år tilbage ændrede tingene sig på privatarkivområdet. Privatarkivudvalget blev skrevet ind i Arkivloven som et permanent udvalg, der skulle regulere og rådgive i privatarkivhenseender.

Privatarkivudvalget har i alt lagt to referater online på Rigsarkivets hjemmeside. Det ældste er fra mødet i Privatarkivudvalget i december 2016 og det nyeste er fra mødet i Privatarkivudvalget i marts 2017. De har også tilgængeliggjort tre af de i alt seks rapporter der findes. De tilgængeliggjorte rapporter er fra perioden 2004-07, 2008-11 og 2012-15. 2012-2015 er den nyeste rapport indtil videre. De gennemgående temaer er teknik og værktøjer, it-sikkerhed, hvad der skal bevares, økonomi, og tilgængeliggørelse. De bruger udvalget som platform til at diskutere disse emner, og især indsamling og bevaring af digitalt fødte arkivalier diskutes. Der er i rapporten også udført en spørgeskemaundersøgelse som er blevet sendt til ca. 600 institutioner; SLA og ODA

¹⁴³ "Privatarkivudvalget 2016-2019," Privatarkivudvalget via Rigsarkivets hjemmeside: https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2018/03/Medlemmer-privatarkivudvalget-2016-2019_2.pdf

¹⁴⁴ "Rapport til Kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2012-2015", s. 22

arkivinstitutioner og de landsdækkende institutioner¹⁴⁵: Rigsarkivet, Det Kongelige Bibliotek, Det Danske Udvandrerarkiv, Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv¹⁴⁶. Museerne er ikke inddraget i undersøgelsen, selvom de er repræsenteret i Privatarkivudvalget. Dette skyldes at de ikke aktivt indsamler private arkivalier, men indsamler dem passivt – altså modtager de private arkivalier der er relevante for dem. Nogle museer kan være indirekte repræsenteret i undersøgelsen idet arkiver og museer er organisatorisk integreret.¹⁴⁷ Denne undersøgelse har taget udgangspunkt i en nordisk benchmarkingundersøgelse for privatarkivområdet, som i 2008-2010 førte til et samarbejde mellem de nordiske statslige arkivorganisationer¹⁴⁸. Spørgsmålene har belyst indsamling til modtagelse, fra tilgængeliggørelse til formidling samt lovgivningsmæssige rammevilkår, ressourcer og samarbejder med andre relevante institutioner.¹⁴⁹ Undersøgelsen har belyst de udfordringer og muligheder der er på privatarkivområdet. Det er på baggrund af denne landsdækkende undersøgelse at Privatarkivudvalget har lavet sine anbefalinger.

I den nyeste rapport anbefales det, at der udarbejdes en national strategi for indsamling og bevaring af private digitale arkivalier.¹⁵⁰ Men for at dette skal kunne lade sig gøre må de tilhørende problematikker løses. Det kunne eksempelvis være at finde ud af hvordan man indsamler digitalt skabte private arkivalier i form af de sociale medier.

Øvrige arkiver

Foruden de offentlige arkiver er der lokalarkiverne og de lokalhistoriske arkiver. Arkivloven omfatter ikke lokalarkiver, men som medlem af SLA har man forpligtet sig til at følge dens bestemmelser selvom lokalarkiverne og de lokalhistoriske arkiver ikke er omfattet¹⁵¹. De lokale arkiver forvaltes af ulønnede frivillige med en interesse i deres lokalsamfund. Lokalarkiverne er ikke professionelle arkiver på samme måde som museums- og biblioteksinstitutionerne, som også er lokale kulturinstitutioner.¹⁵² Lokalhistoriske arkiver har traditionelt set ofte været forbundet med museerne. Dvs. at de museerne har huset de lokalhistoriske arkivsamlinger. Omkring 2. verdenskrig opstod den lokalhistoriske bevægelse fordi folket mente at samfundet ikke gjorde nok for at indsamle den lokale

¹⁴⁵ SLA er Sammenslutningen af Lokalarkiver og ODA er Organisationen Danske Arkiver

¹⁴⁶ "Rapport til Kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2012-2015", s. 45-46

¹⁴⁷ Ibid., s. 45

¹⁴⁸ Ibid., s. 46

¹⁴⁹ Ibid., s. 46

¹⁵⁰ Ibid., s. 3

¹⁵¹ "Arkivloven," Sammenslutningen af lokale arkiver. Konsulteret 22/3-2018, <http://arkiwiki.dk/arkivloven/>

¹⁵² Privatarkivudvalgets 2012-2015 rapport, s. 55:

historie. Den lokalhistoriske bevægelse fik et stor opsving i 1970 omkring den første kommunalreform.¹⁵³

Arkivinstitutionerne i Danmark har forskellige sammenslutninger: Organisationen Danske Arkiver (ODA) og Sammenslutningen af Lokalarkiver (SLA). SLA har ca. 500 arkivinstitutioner som medlemmer¹⁵⁴. Mange af arkivinstitutionerne er foreningsdrevne i mindre landområder. Nogle få byarkiver, som har mere eller mindre formel tilknytning til biblioteker og museer er også repræsenteret i SLA. Endnu færre offentlige arkiver er medlem af SLA.¹⁵⁵ ODA har ca. 59 arkivinstitutioner som medlemmer, og de fleste af disse er større, professionelle arkiver – dvs. §7 arkiver, som dækker en kommune og indsamler både privat og kommunalt materiale. Der er også større professionelle lokalarkiver uden kommunearkivfunktion, og det er både selvstændige institutioner og museums- eller bibliotekstilknyttede arkiver.¹⁵⁶

Arkivlandskabet er også sammensat af specialarkiver som Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv og Det danske Udvandrerkariv (Aalborg Stadsarkiv). Desuden er der et ukendt antal arkivindsamlende biblioteker, og her er Det Kongelige Biblioteks Håndskriftssamling den største samling af private arkivalier. Offentlige, statsanerkendte og private museer samt universiteter modtager og opbevarer desuden også private arkivalier, som er relevante for deres museum eller lokalområdet.¹⁵⁷

Det Kongelige Bibliotek

Formålet med Håndskriftssamlingens indsamling og bevaring af private arkivalier er: "... at stille rige og mangfoldige historiske, litteratur- og kulturhistoriske dokumentations- og forskningsmuligheder til rådighed for vores sam- og eftertid."¹⁵⁸ Ordlyden minder om Rigsarkivets formål med at indsamle private arkivalier, hvis man kigger på Rigsarkivets Strategi for indsamling og bevaring af private arkivalier, 2016.

Det Kongelige Biblioteks Håndskriftssamlingsafdeling tager sig af de private arkivalier, de modtager og indsamler. Håndskriftssamlingen er et supplement til deres kernesamling, som består af

¹⁵³ Privatarkivudvalgets 2012-2015 rapport, s. 55

¹⁵⁴ "Om SLA," SLA. Konsulteret 20/3-2018, <http://www.danskearkiver.dk/index.asp?id=7>

¹⁵⁵ "Rapport til Kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2012-2015", s. 45-46

¹⁵⁶ Ibid., s. 45-46

¹⁵⁷ Ibid., s. 42

¹⁵⁸ Det Kongelige Bibliotek, "Håndskriftssamlingen". Konsulteret 8/3-2018,

<http://www.kb.dk/da/nb/samling/hs/index.html>

publicerede værker. Eksempelvis har Det Kongelige Bibliotek værker skrevet af Søren Kierkegaard. Det Kongelige Bibliotek er i besiddelse af Søren Kierkegaards manuskripter, udkast, journaler og optegnelser af anden art, skænket til Universitetsbiblioteket af broderen P. C. Kierkegaard i 1875.¹⁵⁹ Dvs. at disse private arkivalier er et supplement til kernesamlingen.

I Privatarkivudvalgets rapport omtales Statsbiblioteket (Aarhus) også som en landsdækkende institution, der indsamler private arkivalier. Statsbiblioteket har siden 2017 været fusioneret med Det Kongelige Bibliotek under fællesnavnet Det Kgl. Bibliotek¹⁶⁰.

I Håndskriftsamlingen findes håndskrifter fra tidlig middelalder indtil den nyeste tid. Håndskriftsamlingen indsamler og bevarer håndskrifter og private arkiver i form af breve, dagbøger, manuskripter, skitser og optegnelser med videre – både i papirform og i digitalt skabt form. Det er materiale fra danske forfattere, videnskabsmænd og –kvinder fra alle videnskabsgrene, fra øvrige kunstnere og kulturpersonligheder, samt materiale fra kulturelle institutioner og foreninger.¹⁶¹ Så dér adskiller Det Kongelige Bibliotek sig fra Rigsarkivet ved at være interesseret i materiale fra private arkivskabere, der på den ene eller den anden måde er inden for kultur eller videnskabsfaget. Almindelige borgere, som ikke befinner sig indenfor disse fagområder er derfor ikke relevante for Det Kongelige Bibliotek.

Måden Det Kongelige Bibliotek erhverver private arkivalier på, sker ved private henvendelser til Håndskriftsamlingen, og de fleste erhvervelser sker gennem donationer. Men de har også en proaktiv måde at indsamle private arkivalier på. Håndskriftssamlingen køber samlinger og enkeltdokumenter efter nulevende og afdøde, herunder ikke mindst de dokumenter, som udbydes på auktioner og antikvariater i ind- og udland, og som skønnes at have eller vil få en historisk kildeværdi. Så i virkeligheden får de fat på private arkivalier, som Rigsarkivet ikke kan få adgang til, da det ikke er normen at indkøbe arkivsamlinger. Kriterierne for at erhverve de private arkivalier er ud fra historiske, kulturelle, kunstneriske eller forskningsmæssige grunde. Og de vægter følgende aspekter: dansk proveniens, dansk tilknytning, og supplering af de eksisterende samlinger. Ved den passive

¹⁵⁹ "Håndskriftsamlinger og privatarkiver," Det Kongelige Bibliotek. Konsulteret 22/3-2018, <http://www.kb.dk/da/nb/samling/hs/hs/index.html>

¹⁶⁰ "Danmarks nye forsknings- og Nationalbibliotek," Det Kgl. Bibliotek. Konsulteret 24/3-2018, <http://www.statsbiblioteket.dk/om-statsbiblioteket/nyheder-1/danmarks-nye-forsknings-og-nationalbibliotek>

¹⁶¹ E-mail korrespondance med Anders Toftgaard, Seniorforsker, ph.d. på Det Kongelige Bibliotek

indsamling modtager og indlemmer Håndskriftssamlingen det materiale, der løbende og uopfordret bliver tilbudt samlingen, og som vurderes til at være bevaringsværdigt.¹⁶²

Meget af det nyere arkivmateriale Det Kongelige Biblioteks Håndskriftssamlingsafdeling modtager er i dag digitalt skabt. Det skyldes den digitale tidsalder vi lever i. Størstedelen af de dokumenter individer, virksomheder, etc. producerer er digitalt fødte. Den måde de fleste mennesker kommunikerer på er via e-mails eller gennem beskedsystemer på digitale platforme.

Inden for indsamling og bevaring af privatarkiver har der længe været behov for en praktisk løsning, der kan fremme bevaringen af arkivmateriale skabt af private arkivskabere, således at materialet kan bruges i en videnskabelig og kulturhistorisk kontekst til gavn for fremtidige generationer.¹⁶³ Her har Det Kongelige Bibliotek fundet en praktisk løsning. MyArchive tjenesten er Det Kongelige Biblioteks løsning på indsamling og bevaring af private arkivskaberes materiale. Den er først og fremmest rettet mod danske forfattere, forskere, kunstnere og kulturpersonligheder i bred forstand, men står også til rådighed for private foreninger og institutioner inden for kulturområdet.

MyArchives er en digital tjeneste, som betyder at private arkivskabere kan deponere digitalt materiale i MyArchives tjenesten. Der træffes aftaler med hver enkelt arkivskaber, hvor f.eks. der træffes aftale om materialets tilgængelighed. Aflevering af personarkiver til Det Kongelige Bibliotek har altid beroet på frivillighed, hvilket også er princippet med MyArchive tjenesten. Det Kongelige Bibliotek kalder MyArchive for en tjeneste der ”... *Tjenesten er en fortsættelse – i den digitale verden – af den indsamling, bevaring og tilgængeliggørelse af nationalt arkivmateriale, der har fundet sted på Det Kongelige Bibliotek siden 1800-tallet.* ”.¹⁶⁴ Det Kongelige Biblioteks praksis for indsamlingen har været at ”...*materialet normalt har været opbevaret i et antal år hos arkivskaberens efterkommere, indtil det en dag er blevet overdraget til biblioteket, hvor det er blevet ordnet og registreret og gjort tilgængeligt.* ”¹⁶⁵ MyArchive tjenesten har samme formål som Aarhus Stadsarkivs SmartArkivering (i.e. indsamling og bevaring af private arkivalier), men de er alligevel forskellige. MyArchive adskiller sig fra SmartArkivering ved at MyArchive forudsætter at der er truffet en Myarchive aftale med Det Kongelige Bibliotek. SmartArkivering kræver ikke andet end et NemID, og så kan alle der ønsker det aflevere private arkivalier til Aarhus Stadsarkiv. Man kan kun aflevere til Det Kongelige

¹⁶² E-mail korrespondance med Anders Toftgaard, Seniorforsker, ph.d. på Det Kongelige Bibliotek

¹⁶³ MyArchive Tjenesten,” Det Kongelige Bibliotek. Konsulteret d. 8/3-2018,

<http://www.kb.dk/da/nb/samling/myarchive/index.html>

¹⁶⁴ ”MyArchive Tjenesten”

¹⁶⁵ ”MyArchive Tjenesten”

Bibliotek ved at have den omtalte aftale, som derefter giver arkivskaberne adgang til et Deponeringsområde inden for bibliotekets firewall.

Nationalmuseet

Museer har i tidens løb indsamlet mange private *arkivalier* ”*uanset de institutionelle og faglige forskelle mellem museer og arkiver*”¹⁶⁶. Arkivfaglige har givet udtryk bekymring for denne praksis, da det kan skabe uklarhed hos brugerne, at arkivalierne er fordelt på både museer og arkivinstitutioner. Dertil har arkivfagfolk også været bekymret fordi museerne kun sjældent besidder arkivfaglig ekspertise¹⁶⁷. Men Privatarkivudvalget udtrykker i deres 2008-2011 rapport, at det ikke længere synes at være afgørende, hvor arkivalierne opbevares, hvis det sker under sikre og bevaringsmæssige korrekte forhold samt at museerne sørger for at registrere og offentliggøre de arkivfonde de er i besiddelse af, og at de stilles til rådighed for brugere. Museer er forpligtet til at offentliggøre alle deres samlinger i Museernes Samlinger.¹⁶⁸ I 2010erne blev en del mindre lokalarkiver lagt ind som afdelinger under statsanerkendte museer, hvor ét argument er at begge institutionstyper har med lokalsamfundets historie at gøre. Dog mener udvalget at det ofte også skyldes kommunale administrative ønsker om at ”... *arkivernes formelle institutionelle tilhørsforhold og at bidrage til større og mere bæredygtige, kulturhistoriske institutioner, med et bredere økonomisk fundament og råderum.*”¹⁶⁹. Der har været forvirring blandt de arkivinstitutioner, der er fusioneret med museerne om, hvilken lov arkivsamlingerne reguleres af – dvs. om de skal følge museumsloven og indberette deres arkivsamlinger til de centrale registre, som museumsloven foreskriver. Der har Privatarkivudvalget og Kulturarvsstyrelsens drøftelser tilkendegivet at de fusionerede arkivinstitutioners samlinger ikke er omfattet af museumsloven. Museernes fokus ligger netop på genstandssamlinger, så derfor har Privatarkivudvalget da også understreget over for Kulturarvsstyrelsen, at museerne skal indberette de arkivalier, som museerne er i besiddelse af¹⁷⁰.

¹⁶⁶ Rapport til Kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2008-2011, s. 10

¹⁶⁷ ”Rapport Kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2008-2011”, Konsulteret 29/3-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2014/10/Privatarkivudvalget-rapport-til-kulturministeren-2008-2011.pdf>, s. 10

¹⁶⁸ ”Museernes Samlinger er det centrale register over genstande og andet kulturhistorisk dokumentationsmateriale på danske museer. Formålet er at skabe et landsdækkende overblik.” Fra Slots-og Kulturstyrelsen, ”Museernes Samlinger,” konsulteret 31/3-2018, <https://slks.dk/om-slots-og-kulturstyrelsen/kulturarvsdatabaserne/museernes-samlinger/>

¹⁶⁹ ”Rapport til Kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2008-2011”, s. 10

¹⁷⁰ ”Rapport Kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2008-2011”, s. 11

De museale kulturinstitutioner, som er museer og Slots- og kulturstyrelsen er ikke lige så aktive i Privatarkivudvalget med hensyn til diskussionen om indsamling og bevaring af private arkivalier. Dette skyldes at de ikke fører en aktiv indsamlingsstrategi for private arkivalier¹⁷¹. Som der står i rapporten, indsamler de museale institutioner blot de private arkivalier, der har relevans for museets formidling og for lokalområdet¹⁷².

Parameter 4: Digital bevaringsstrategi

Den fjerde parameter forholder sig til hvilke digitale bevaringsstrategier arkivinstitutioner generelt benytter sig af til bevaring af digitalt fødte arkivalier. Men fokusset i dette parameter er hvilken digital bevaringsstrategi det danske arkivvæsen har valgt og hvad det valg betyder. Desuden fokusset også på de udfordringer der følger med, når institutionerne håndterer indsamling og bevaring af digitalt fødte arkivalier.

Caroline Williams' parametre manglede det tekniske aspekt, hvilket er problematisk, når der en voksende mængde af digitalt født materiale, som arkivinstitutionerne skal håndtere. Som Michael Lesk siger i *"Digital Preservation for Libraries, Archives, and Museums"* fra 2017: " *The explosion in quantity produces an explosion in our need to preserve and organize.*"¹⁷³ Derfor skal vi tage stilling til hvad vi bevarer, hvordan vi bevarer og hvorfor vi bevarer. Derfor må vi være på forkant med håndteringen og vedligeholdelsen af de digitale materialer. Det indebærer at finde en strategi for digital bevaring.

4.1 Hvad er digital bevaring?

Digital bevaring er aktiv håndtering og vedligeholdelse af digitalt materiale over tid, således at materialet stadig kan tilgås og anvendes i fremtiden.¹⁷⁴ Digital bevaring er en opgave, der indebærer: "... *gathering, organizing, authenticating, and allowing long-term access, all of which needs to be carefully thought out in advance.*"¹⁷⁵, som det meget enkelt forklares i antologien *"Digital Preservation for Libraries, Archives, and Museums"* fra 2017. Det er af både forskningsmæssige

¹⁷¹ "Rapport til Kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2012-2015", s. 45

¹⁷² Rapport Kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2012-2015, s. 42

¹⁷³ Michael Lesk, "Foreword to First Edition" i *Digital Preservation for Libraries, Archives, and Museums*, Edward M. Corrado & Heather Moulaison Sandy (red.), 2. udgave, (USA: Rowman & Littlefield, 2017), s. 18

¹⁷⁴ Edward M. Corrado & Heather Moulaison Sandy (red.), "What is Digital preservation?" i *Digital Preservation for Libraries, Archives, and Museums*, 2. udgave, (USA: Rowman & Littlefield, 2017), s. 32

¹⁷⁵ Corrado & Sandy (red.), "Preface", s. 23

hensyn, af hensyn til borgernes retssikkerhed og af hensyn til bevaring af dansk kulturarv at informations-og kulturinstitutionerne bruger mange tidsressourcer på at finde løsning på bevaring af digitalt født arkivalier. Derfor er der også mange overvejelser med i beslutningsprocesserne. Institutionerne skal overveje hvilken strategi de skal vælge og hvilke formater de vil tage imod. Rigsarkivet har allerede taget stilling til hvilken digitale bevaringsstrategi, der er forsvarlig at bruge i Rigsarkivet og de danske offentlige arkivinstitutioner. Rigsarkivet har haft forskellige muligheder oppe at vende. Inden for digital bevaring findes der flere forskellige digitale bevaringsstrategier, der benyttes af institutioner, der bevarer digitalt født materiale. Og der er både fordele og ulemper ved dem. Det kunne f.eks. være biblioteksinstitutioner, museumsinstitutioner og arkivinstitutioner, etc.. Når arkivinstitutioner skal bevare digitalt født materiale er der to hovedaktiviteter, som skal gennemføres således integriteten bevares i det digitale materiale. Den ene er bitbevaring og den anden er logisk bevaring. Bitbevaringen skal sikre integriteten af de bits, som det digitale materiale består af. Og logisk bevaring skal sikre integriteten af det digitale materiale, så det kan læses og tilgås af et fremtidigt program på en fremtidig computer. Når man bevarer digitale materialers integritet, betyder det at man sikrer at det digitale materiale ikke forvanskes.¹⁷⁶ Det vil sige ikke forvanskes af at det digitale materiale – f.eks. en musikfil – ikke komprimeres for meget. Eller at et digitalt fotos pixelkvalitet ikke bliver for udvasket. Det digitale materiale skal forblive fuldstændigt for at bevare sin integritet.

Et andet vigtigt aspekt ved digital bevaring er bevaringen af materialets signifikante egenskaber, når de bevares i bestemte formater. Signifikante egenskaber er:

“...properties of digital objects that must be preserved over time through preservation treatments such as migrations or emulations in order to ensure the continued usability and meaning of the objects.”¹⁷⁷

Det kan forekomme uklart præcist hvad signifikante egenskaber er, men InSPECT¹⁷⁸-projektets Andrew Wilson har identificeret fem kategorier af signifikante egenskaber¹⁷⁹:

- 1) Indhold, e.g., tekst, billede, slides, etc,
- 2) Kontekst, e.g., hvem, hvad, hvorfor

¹⁷⁶ Eld Zierau, “Bevaringsmetoder – Hvilke muligheder er der?,” via Digital Bevaring, <https://digitalbevaring.dk/viden/bevaringsmetoder/>. Konsulteret 31/8-2018.

¹⁷⁷ Corrado & Sandy, s. 256

¹⁷⁸ InSPECT er et projekt, der løb fra 2007-2009, som havde til formål at udvide forståelse for signifikante egenskaber i forhold til digital bevaring.

¹⁷⁹ Corrado & Sandy, s. 257

- 3) Udseende, e.g., skrifttype og størrelse, farver, layout, etc.
- 4) Struktur, e.g., indlejrede filer, sidetalsfunktionen, sidehoved og sidefod, etc.
- 5) Adfærd, e.g., hypertekstlinks, aktive links, etc.

En Excel-fil indeholder signifikante egenskaber som f.eks. formelfunktionen. En Word-fil indeholder f.eks. en referencefunktion (fodnoter). Det er indlejerede funktionaliteter i selve programmet, som TIFF bevaring ikke vil kunne få med¹⁸⁰.

Signifikante egenskaber hænger også sammen med autenticitet, for arkivinstitutioner er interesserede i at bevare dataene så originale som muligt. En arkivinstitution, eller andre bevaringsinstitutioner som biblioteker, kan ikke afgøre eller påvise det digitale materiales fortsatte autenticitet over tid eller gennem transformationsprocesserne (migrering eller lign.) med mindre institutionen kan identificere og fastsætte hvilke signifikante egenskaber det digitale materiales består af. Og det er netop dét det digitale materiales autenticitet afhænger af.¹⁸¹ Det digitale materiale skal bevare sin oprindelige karakter for at kunne anses for at være autentisk. Når man vælger bevaringsstrategi, skal man tage de signifikante egenskaber med i overvejelserne. Der kan forekomme eventuelle tab af disse egenskaber, hvilket gør at materialet mister sin oprindelige karakter.

4.2 Rigsarkivets valg af bevaringsstrategi

Ifølge daværende IT-chef i Statens Arkiver i 2001 benyttes fire bevaringsstrategier på verdensplan¹⁸², og disse er: Museal bevaring, Non-Custodial Archiving, emulering og migrering. Ifølge Digital Preservation Europe (DPE), som var et projekt der løb fra 2006-2009¹⁸³, benyttes der på den europæiske scene disse fire bevaringsstrategier: *Print to paper, technology preservation, migrering, emulering og XML*. I Danmark har Rigsarkivet valgt at bruge migreringsstrategi til at indsamle og bevare de digitalt fødte arkivalier. Rigsarkivet har udtalt at: *"Det grundlæggende strategivalg for bevaringsinstitutioner er, hvorvidt man vil følge en emuleringsstrategi eller en*

¹⁸⁰ Bevaring af digitalt materiale i TIFF-filer er det format, som f.eks. Word-filer og Excel-filer skal bevares i. Dette fremgår af bilag 5(Dataindhold) i "Bekendtgørelse om arkiveringsversioner" nr. 1007, som er offentliggjort 24. august 2010.

¹⁸¹ Corrado & Sandy, s. 256

¹⁸² "Strategi for digital bevaring," Birgit Hansen, IT-chef i Statens Arkiver oktober 2001. Konsulteret 31/8-2018, https://kum.dk/uploads/tx_templavoila/Bilag_12.pdf, s. 1

¹⁸³ "DPE (Digital Preservation Europe)," National Archives of the Netherlands. Konsulteret 31/8-2018, <http://web.archive.org/web/20160508005947/http://en.nationaalarchief.nl/information-management-and-creation-of-archives/sustainable-management-of-digital-archives-23>

migreringsstrategi. ”¹⁸⁴. Disse to strategier synes at være de to mest almindelige bevaringsstrategier. Hvad de nævnte bevaringsstrategier indebærer forklares i det følgende afsnit:

Den museale bevaringsstrategi er en strategi, hvor arkivinstitutionen gemmer den oprindelige hardware som var det en museumsgenstand. Det kunne være en maskine som f.eks. en computer. Hardwaren bevares og vedligeholdes af den modtagende arkivinstitution, så den forbliver oprindelig. Desuden skal hardware, software og den data, som computeren indeholder, skal være kompatibelt med originaludstyret. Dataene skal kunne tilgås via den gamle maskine (computeren) og via de gamle programmer på samme måde, som da dataene blev produceret. Softwaren skal også vedligeholdes, så systemer og programmer ikke forældes eller lider overlast.¹⁸⁵ Problemet med denne type bevaring er, at arkivinstitutionen ikke blot skal bevare og vedligeholde softwaren men også hardwaren. Begge dele kan risikere at forældes. Producenten af den bestemte maskine kan også være gået ud af produktion. Det betyder bl.a. at det kan være svært at få fat på reservedele hvis maskinen skulle gå i stykker. Her får arkivinstitutionen en svær opgave med at holde både programmer og maskinen vedlige.

Non-custodial archiving er en strategi, hvor den arkivalieskabende myndighed eller organisation selv får lov at beslutte og stå for at bevare deres arkivalier. De bestemmer altså selv bevaring de vælger. Som navnet afslører, er der i teorien ingen indblanding fra arkivvæsenet, hvilket kan udgøre visse risici. Det vil sige, at arkivvæsenet ikke kan være sikker på om arkivinstitutionen ved hvordan de skal håndtere bevaringen af deres digitalt fødte arkivalier. Det kan være at de ikke har IT-kompetencerne til det¹⁸⁶. Denne strategi er ikke familiær i en dansk kontekst, men anvendes bl.a. i Australien.

Emuleringsstrategien er en strategi, hvor man efterligner systemerne, der kunne læse datene oprindeligt. I dette tilfælde bliver hardwaren ikke gemt, som ved den museale strategi.¹⁸⁷ Emuleringsstrategien fokuserer kun på at ”gemme” softwaren ved at efterligne – emulere – den. Der udvikles programmer som efterligner den gamle maskines systemer, så systemet fungerer på samme måde som var det den originale maskine man sad med. F.eks. har man formået at emulere gamle

¹⁸⁴ ”Strategi for arkivering af digitalt skabte arkivalier,” (2015) Rigsarkivet. Konsulteret 31/8-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/02/strategi-digitalt-skabte-arkivalier-2015.pdf>, s. 1

¹⁸⁵ Eld Zierau, ”Logisk Bevaring – Museal bevaring,” via Digital Bevaring. Konsulteret 31/8-2018, <https://digitalbevaring.dk/viden/museal/>

¹⁸⁶ ”Strategi for digital bevaring,” Birgit Hansen, s. 1

¹⁸⁷ Eld Zierau, ”Logisk bevaring – Emulering”, via Digital Bevaring, <https://digitalbevaring.dk/viden/emulering/>. Konsulteret 31/8-2018

Pokemon Gameboy spil således at de nu kan spilles via et emuleringsprogram på en computer. Den gamle spillekonsol Atari 2000, Nintendo Entertainment System (NES) er blevet emuleret i en ny version, som hedder Atari Flashback så de gamle spil kan spilles. De har ikke genbrugt den gamle hardware og de bruger heller ikke den samme teknologi. De har efterlignet det gamle system med ny hardware og ny software.¹⁸⁸ Udfordringen ved emuleringsstrategien er at bevare de signifikante egenskaber således at de kan gengives via emuleringsprogrammer, som er lavet til digital bevaring. I teorien anses emulering for at være den strategi, som potentielt kan være bedst til at bevare digitale materialer fordi der ikke foretages ændringer i det originale materiale. Det betyder at materialet forbliver autentisk.¹⁸⁹

Emuleringsstrategien ser ud til at have været med i Rigsarkivets overvejelser, som deres dokument '*Strategi for arkivering af digitalt skabte arkivalier*' indikerer: "*Det grundlæggende strategivalg for bevaringsinstitutioner er, hvorvidt man vil følge en emuleringsstrategi eller en migreringsstrategi. Dette valg får afgørende betydning for, hvorledes man i øvrigt tilrettelægger sit arbejde med digital bevaring.*"¹⁹⁰ Denne strategi anses af Rigsarkivet dog for at være dyr. Desuden har Rigsarkivet utalt at den er:

*"... imidlertid risikabel, fordi der endnu ikke er dokumentation for, at den vil kunne fungere i stor skala, dvs. som bevaringsmetode for samtlige typer af digitale dokumenter og databaser, som anvendes i det danske samfund generelt."*¹⁹¹

Rigsarkivet mente ikke at der var belæg for at benytte denne bevaringsstrategi, men har anerkendt at metoden kunne egne sig til at bevare computerspil. Rigsarkivet har i stedet valgt en anden strategi som hedder som er migreringsstrategien.

Migreringsstrategien er en strategi, hvor man kopierer data eller konverterer data fra en teknologi til en anden for at bevare dataenes væsentligste egenskaber. Det vil sige, at man f.eks. flytter data fra én cd over i en ny cd. Eller fra en harddisk til en cd. Dataene på det oprindelige format flyttes til et andet format. Det gør det muligt for nutidigt udstyr og programmer at anvende det digitale materiale. Migrering sker ikke nødvendigvis fra én fil til en anden, men kan også gå fra én fil til flere filer.¹⁹²

¹⁸⁸ Corrado & Sandy, s. 250-51

¹⁸⁹ "Strategi for arkivering af digitalt skabte arkivalier," (2015), s. 1

¹⁹⁰ "Strategi for arkivering af digitalt skabte arkivalier," (2015), s. 1

¹⁹¹ "Strategi for digital bevaring," Birgit Hansen, s. 1-2

¹⁹² Eld Zierau, "Logisk bevaring – migrering," via Digital Bevaring. Konsulteret 31/8-2018,

<https://digitalbevaring.dk/viden/migrering/>

Rigsarkivets valg af migreringsstrategien betyder, at Rigsarkivet som nævnt må forholde sig til en del praktiske tekniske aspekter såsom hvilket format den statslige myndighed skal aflevere deres arkivalier i. Helt konkret skal arkivskaber migrere det digitale materiale til få, veldefinerede standardformater, som er beskrevet i ”Bekendtgørelse om arkiveringsversioner” fra 24. august 2010. Rigsarkivets valg af strategi betyder dog at de digitale materialer må migreres over i nye formater og strukturer fra tid til anden. Et eksempel er fra cd til cd, når institutionen har vurderet at der er risiko for tab af data på f.eks. cd'en. Men det betyder også at der er risiko for forvanskning af dataene. Derfor bør det kun finde sted, når det er allermest nødvendigt. Og det foregår ved at institutionen vurderer omkostninger og risici ved at migrere sammenlignet med risiciene ved at beholde dataene i det hidtidige format.¹⁹³ Rigsarkivet stiller tekniske krav til statslige myndigheders aflevering af arkiveringsversioner. Rigsarkivet har gennem de sidste 15-20 år lavet forskellige vejledninger til de statslige myndigheder om, hvordan de skal aflevere deres it-systemer til Rigsarkivet. Statslige myndigheder skal aflevere en arkiveringsversion af deres it-systemer, som det fremgår af §2 i ”Bekendtgørelse om arkiveringsversioner” nr. 1007, som er offentliggjort 24. august 2010: ”§ 2. *Bevaring af data fra it-systemer og af lyd og video skal ske i form af arkiveringsversioner.*”¹⁹⁴. En arkiveringsversion er en kopi af data fra:

- *et fagsystem eller et register med eller uden dokumenter*
- *et journalsystem, som indeholder oplysninger om sager og dokumenter, men hvor selve dokumenterne findes på papir*
- *et sags- og dokumenthåndteringssystem (EDH- eller ESDH-system), hvor både oplysninger om sager og dokumenter samt selve dokumenterne findes i digital form*
- *flere forskellige systemer i en serviceorienteret arkitektur (SOA-system).*¹⁹⁵

En arkiveringsversion er suppleret med dokumentation om systemet og med filer, som beskriver hvordan dataene hænger sammen¹⁹⁶. Rigsarkivet stiller også krav til hvilket format arkiveringsversionen skal være i for at sikre at arkiveringsversionen kan tilgås selvom programmer og teknologien ændrer sig fremadrettet. Kravene om formaterne kan ses i bekendtgørelse 1007. Som nævnt skal dokumenter afleveres i TIFF-filer og lydfiler skal afleveres i MP3-filer.

Udfordringen ved migrering er dog at det digitale materiale kan miste visse informationer. En videofils eller digitalbilledes kvalitet kan forringes i migreringsprocessen. Det vil sige at

¹⁹³ ”Strategi for arkivering af digitalt skabte arkivalier,” (2015), s. 2

¹⁹⁴ ”Bekendtgørelse om arkiveringsversioner - nr. 1007”. Rigsarkivet, 24. august 2010. Konsulteret 31/8-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2014/10/Bekendtgørelse-nr-1007-af-20-august-2010.pdf>

¹⁹⁵ ”Aflevering af kommuner og regioners digitale data og dokumenter til Statens Arkiver,” Statens Arkiver.

¹⁹⁶ ”Kort og godt om aflevering af it-systemer,” Rigsarkivet (2015). Konsulteret 31/8-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/10/Kort-og-godt-om-aflevering-af-it-KOMMUNE2.pdf>, s. 1

farveinformationerne er gået tabt.¹⁹⁷ Men er disse farveinformationer ikke væsentlige for forståelsen af det digitale materiale, kan man vælge at se bort fra at farveinformationerne er gået tabt. Mulighederne ved migrering er at det er knap så dyrt, som den museale bevaringsstrategi. Ved migrering skal Rigsarkivet ikke vedligeholde både hardware og softwaren, men kun softwaren. Og der skal ikke bruges økonomiske ressourcer på at lave emuleringsprogrammer, der fungerer korrekt. Der er altid den risiko, at man ikke ved hvor godt et givent emuleringsprogram virker. Eksempelvis viste det førnævnte emuleringsprogram til de gamle Pokemon spil sig, at det ikke fungerede i Windows 10. Men det fungerede i et ældre Windows styresystem.

Bevaring af digitalt født materiale er en stor udfordring da teknologierne, såsom softwaren og hardwaren, udvikler sig hele tiden. Udfordringen for informations- og kulturinstitutionerne er at følge med denne udvikling og forberede det indsamlede digitale materiale samt det fremtidige digitale materiale, til at kunne modstå disse tekniske udfordringer. Det indebærer f.eks. at gemme i bestemte formater og sikre at bevaring af digitalt materiale på f.eks. cd'er ikke resulterer i tab af det digitale materiale. Cd'er har en levetid på alt mellem 3-100 år, så det er umuligt at forudse, hvornår noget er i fare for at gå tabt. Reelt ved institutionerne heller ikke om deres valg af bevaringsstrategi samt valg af format er den rette måde at bevare på. Rigsarkivet har taget et valg baseret på de omgivende faktorer såsom økonomiske ressourcer.

4.3 Digital bevaring af private arkivalier

I denne analyse fremgår det i parameter 3, at Rigsarkivet ikke er den eneste institution som indsamler og bevarer private arkivalier. Af de omtalte hovedaktører i parameter 3, indsamler og bevarer Det Kongelige Bibliotek og Rigsarkivet digitalt fødte private arkivalier. Det Kongelige Bibliotek har også taget stilling til digital bevaring, og deres politikker og lignende kan findes i ”Statsbibliotekets strategi for digital bevaring” fra 2016¹⁹⁸. Det Kongelige Bibliotek indsamler kilder fra danske hjemmesider, digital radio og tv-udsendelser. Alt efter materialets mediotype foregår en migreringsproces eller en emuleringsproces. Det er samlingsejer – den private arkivskaber – som i samråd med IT-afdelingen, vurderer de konkrete omkostninger for samlingens bevaringsplan: ”*Estimatet for omkostninger skal*

¹⁹⁷ Eld Zierau, ”Logisk bevaring – hvordan sikrer jeg, at data kan fortolkes og forstås over tid?”, via Digital Bevaring, <https://digitalbevaring.dk/viden/logisk-bevaring/>. Konsulteret 31/8-2018.

¹⁹⁸ Statsbiblioteket blev i 2017 til Nationalbiblioteket og lagt under Det Kongelige Bibliotek.

være støtte til valg af bevaringsstrategi for den enkelte samling sammen med Statsbibliotekets indsamlingspolitikker.”¹⁹⁹ Det kan være omkostninger som formatvalg og prisen på lagringsmedier.

I modsætning til Det Kongelige Bibliotek virker digital bevaring af private arkivalier Rigsarkivet har som sagt allerede taget stilling til flere praktiske ting ved den danske bevaringsstrategi, som f.eks. hvor ofte en statslig myndighed skal aflevere deres IT-systemer, i hvilke formater, og truffet faste afleveringsaftaler, etc..

Digital bevaring af offentlige arkivalier er etableret, og området er altid i udvikling fordi de skal følge med teknologien, men den ved private arkivalier forekommer mindre klar hos Rigsarkivet.

Det er virker uklart hvad en privat arkivskaber skal gøre, når han eller hun ønsker at aflevere deres private arkivalier til en offentlig arkivinstitution. På Rigsarkivets hjemmeside har de lavet en side²⁰⁰, hvor de forklarer hvordan man afleverer private arkivalier. Denne er ikke særlig specifik i forhold til digitalt fødte arkivalier. Men kigger man i Rigsarkivets årsrapport fra 2017 står der, hvad en privat arkivskaber skal gøre med deres digitalt fødte arkivalier. Private arkivskabere skal forberede deres digitalt fødte materialer til aflevering. Det er en forudsætning for at materialerne kan bevares og stilles til rådighed igen. De skal oparbejdes til Rigsarkivets bevaringsstandard.²⁰¹ Private arkivskabere skal oparbejde deres digitale materialer til en arkiveringsversion i henhold til reglerne i bekendtgørelse 1007 om arkiveringsversioner²⁰².

Parameter 5: Økonomiske rammer

Parameter 5 forholder sig til hvordan det danske arkivvæsen, og herunder andre institutioner under bevarings- og formidlingsområdet, finansieres. Og forholder sig også til økonomien omkring

¹⁹⁹ ”Statsbibliotekets strategi for digital bevaring – version 4 2016,” Statsbiblioteket. Konsulteret 31/8-2018, <https://www.statsbiblioteket.dk/nationalbibliotek/digital-bevaring-strategi-for-digital-bevaringstatsbiblioteket>

²⁰⁰ ”Aflever private arkivalier,” Rigsarkivet. Konsulteret 31/8-2018, <https://www.sa.dk/da/brug-arkivet/aflevering-private-arkivalier/>

²⁰¹ ”Rigsarkivets Årsrapport 2017”. Rigsarkivet. Konsulteret 7/9-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2018/03/%C3%85rsrapport-2017.pdf>, s. 10

²⁰² ”Bekendtgørelse om arkiveringsversioner – nr. 1007,” Retsinformation. Konsulteret 8/9-2018, <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=132898>

indsamling og bevaring af digitalt fødte arkivalier idet de fleste private arkivalier i dag er digitalt født²⁰³.

5.1 Økonomiske bevillinger

Kulturministeriet er den myndighed som årligt tildeler økonomiske bevillinger til mange forskellige kulturelle institutioner og vidensinstitutioner. Arkivvæsenet er afhængigt af de økonomiske bevillinger, som de hvert finansår bliver tildelt fra ministeriet. Kulturministeriet består af departementet, to styrelser og forskellige institutioner inden for disse områder:

- ” 1) *Skabende og udøvende virksomhed*, 2) *Bevaring og formidling af kulturarven*, 3) *Videregående uddannelse*, 4) *Radio og tv*, 5) *Folkeoplysning*, 6) *Idræt- og fritidsfaciliteter og*
- 7) Slotte og Kulturejendomme.*”²⁰⁴

Desuden kan Kulturministeriet betragtes som én enhed, som betyder at ministeriet er bevillingsmæssig fleksibelt. Ministeriet sikrer fleksibiliteten ved at der på en række områder er adgang til overførsel af bevillinger mellem hovedkonti inden for aktivitetsområdet²⁰⁵. Det betyder også at de kan omprioritere bevillingsbeslutninger i takt med politiske prioriteringer af området.²⁰⁶ Rigsarkivet indgår årlige rammeaftaler med Kulturministeriet. Rigsarkivet får tildelt bevillinger som danner grundlag for institutionens budget for aftaleperioden.

Kulturministeriet har inddelt deres departement, institutioner og to styrelser i forskellige områder, som man vil kunne se i Finanslovsforslagene for 2016²⁰⁷, 2017²⁰⁸ og 2018²⁰⁹. Biblioteksinstitutioner, arkivinstitutioner og museumsinstitutioner hører ind under området ’Bevaring og formidling af kulturarven’.

²⁰³ ”Digital bevaring – status og viden 2016,”. Rigsarkivet. Konsulteret 27/8-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2016/12/Vidensrapport-2016.pdf>, s. 2

²⁰⁴ ”Forslag til finanslov for finansåret 2017 - Tekst og anmærkninger § 21. Kulturministeriet,” Finansministeriet. Konsulteret 2/9-2018, file:///C:/Users/mhben/Downloads/ffl16_21_WEB.pdf, s. 14

²⁰⁵ Se de forskellige hovedkonti på s. 14-17 i ”Forslag til finanslov for finansåret 2017”.

²⁰⁶ ”Forslag til finanslov for finansåret 2017”, s. 14

²⁰⁷ ”Forslag til finanslov for finansåret 2016 - Tekst og anmærkninger § 21. Kulturministeriet,” Finansministeriet. Konsulteret 2/9-2018, <https://kum.dk/love-og-tal/finanslov/>

²⁰⁸ ”Forslag til finanslov for finansåret 2017 - Tekst og anmærkninger § 21. Kulturministeriet,” Finansministeriet. Konsulteret 2/9-2018, <https://kum.dk/love-og-tal/finanslov/>

²⁰⁹ ”Forslag til finanslov for finansåret 2018 - Tekst og anmærkninger § 21. Kulturministeriet,” Finansministeriet. Konsulteret 2/9-2018, <https://kum.dk/love-og-tal/finanslov/>

Aktør	Forslag til økonomisk bevilling 2016	Forslag til økonomisk bevilling 2017	Forslag til økonomisk bevilling 2018	Aktørens forventede indtjening		
				2016	2017	2018
Biblioteksinstitutioner (Det Kongelige Bibliotek)	999, 3 mio. kr.	1.007,3 mio. kr.	1.074,9 mio. kr.	2016	298,9 mio. kr.	304,4 mio. kr.
					346,2 mio. kr.	
Arkivinstitutioner (Rigsarkivet)	257, 4 mio. kr.	267,3 mio. kr.	264,1 mio. kr.	2016	2017	2018
					19,2 mio. kr.	19,4 mio. kr.
Museumsinstitutioner (Nationalmuseum)	1.067, 8 mio. kr.	1.288, 9 mio. kr.	1.442,7 mio. kr.	2016	2017	2018
					158,2 mio. kr.	302,9 mio. kr.
Økonomiske bevillinger til det samlede område for 'Bevaring og formidling af kulturarven'	2.324,5 mio. kr.	2.563,5 mio. kr.	2.781,7 mio. kr.			

Tabel 1: Finanslovsforslag - Oversigt over områdernes samlede bevillingsbeløb i 2016, 2017 og 2018

Alle ovenstående beløb er de sammenlagte beløb som hele museumsområdet, arkivområdet og biblioteksområdet er blevet bevilget. Eller rettere hvad områderne er blevet forslået at skulle tildeles²¹⁰.

Som det fremgår af den nederste kolonne, omhandlende den samlede økonomiske bevilling, er Kulturministeriets økonomiske bevillinger til området 'Bevaring og formidling af kulturarven' steget

²¹⁰ Se tabel 2, 3 og 4 på de følgende sider, for at få en forklaring på de enkelte bevillingsbeløb for år 2018. 2018 er blot udvalgt som et eksempel på enkeltbeløbene.

fra 2016-2018. Kulturministeriet har altså fundet belæg for at give flere bevillinger til området for bevaring og formidling af dansk kulturarv.

Museumsinstitutionerne har haft den største stigning i økonomiske bevillinger. Det kan skyldes at der er mange forskellige opgaver som varetages under dette område, som vil kunne ses i tabel 2 på den følgende side. I 2016 skulle de have 1.067,8 mio. kr. og tjekker man igen i 2018 er dette beløb steget til hele 1.442,7 mio. kr. Det er en difference på hele 374,9 mio. kr. Det er en stor stigning sammenlignet med biblioteksinstitutionerne og arkivinstitutionerne. Museumsinstitutionerne er, sammen med biblioteksinstitutionerne, samtidig også de institutioner, som har givet flest indtjeninger eller er spået til at give flest indtjeninger. I 2016 lå indtjeningen kun på 158,2 mio. kr., men som tallene viser har de indhentet biblioteksinstitutionernes indtjening i 2017 og 2018. Der kan argumenteres for at Kulturministeriet altså har belæg for at investere mange penge i museumsinstitutionerne idet de indbringer den største indtjening hjem til Kulturministeriet. Derved kan det betale sig at investere et stort beløb.

Biblioteksinstitutionerne er lige i hælene på museumsinstitutionerne i forhold til de bevillinger de har fået tildelt. De er gået fra at få 999,3 mio. kr. til i 2018 at få 1074,9 mio. kr. Det er en difference på 75,6 mio. kr. De har også haft en jævn indtjening som er steget i løbet af 2016-2018, som tallene viser. Ingen kan der argumenteres for at Kulturministeriet har en interesse i at tildele dem store bevillinger, når der er så store indtjeninger.

Arkivinstitutionerne har sammenlignet med museumsinstitutionerne og biblioteksinstitutionerne ikke modtaget tilnærmelsesvis samme økonomiske bevillinger. I 2016 lå beløbet på 257,4 mio. kr. og året efter, i 2017, fik de tildelt 267,3 mio. kr. Det er altså 9,9 mio. kr. mere end de fik i 2016. Men i 2018 er bevillingerne til arkivinstitutionerne skåret således at beløbet er 264,1 mio. kr. i stedet for. Det er 3,2 mio. kr. mindre end 2017. En stigning i økonomiske bevillinger fra 2016-2018 på kun 3,2 mio. kr. kan næsten ikke sammenlignes med de bibliotekerne og museernes bevillinger, som er flercifrede beløb. Arkivinstitutionerne har ikke haft en tilnærmelsesvis lige så stor indtjening, som museums- og biblioteksinstitutionerne. Den har været på godt og vel 19 mio. kr. med små stigninger i løbet af de tre år. Arkivinstitutionerne indtjener altså ikke lige så store beløb, som museums- og biblioteksinstitutionerne.

For at forklare tabel 1 yderligere er her en oversigt over de enkelte bevillinger området for museumsinstitutionerne, området for biblioteksinstitutionerne og området for arkivinstitutionerne.

Den egentlige driftsbevilling i 2018 for Nationalmuseet er på 210,3 mio. kr.:

21.33. Museer, fortidsminder, slotte og fredede bygninger mv.

03. Danefægdtgørelse (Lovbunden)	4,0	-
06. Markskaderstatninger mv. (Lovbunden)	0,2	-
08. Kulturbearingsplan (Reservationsbev.)	-	-
09. Drift og istandsættelse af fredede og bevaringsværdige bygninger (Driftsbev.)	3,3	-
11. Nationalmuseet (tekstanm. 195) (Driftsbev.)	210,3	-
12. Fredede og bevaringsværdige bygninger (tekstanm. 187 og 193) (Reservationsbev.)	40,1	0,1
17. Det Grønne Museum (Driftsbev.)	21,4	-
21. Statens Museum for Kunst (tekstanm. 195) (Driftsbev.)	79,4	-
23. Den Hirschsprungske Samling (tekstanm. 195) (Driftsbev.)	7,3	-
25. Ordrupgaard (tekstanm. 195) (Driftsbev.)	13,8	-
37. Diverse tilskud til museer mv. (tekstanm. 192) (Reservationsbev.)	29,7	0,3
41. Tilskud til drift af statsanerkendte museer (tekstanm. 14) (Reservationsbev.)	442,3	-
43. Tilskud til udvikling af museumsområdet mv. (Reservationsbev.)	17,4	16,6
45. Forskning på statslige og statsanerkendte museer (Reservationsbev.)	5,1	5,1
54. Tilskud til zoologiske anlæg	38,1	-
71. Anlægsprogram, museer (Anlægsbev.)	35,0	35,0
73. Nationalmuseet, anlæg (Anlægsbev.)	40,5	14,0
74. Køb og salg af fredede og bevaringsværdige bygninger (Anlægsbev.)	1,1	0,1
75. Anlægstilskud på museumsområdet (Reservationsbev.)	-	-
78. Slots- og ejendomsvirksomhed (Anlægsbev.)	214,8	73,3

Tabel 2: Museer m.m. - økonomiske bevillinger

Den egentlige driftsbevilling i 2018 for Det Kongelige Bibliotek er på 554,8 mio. kr.:

21.31. Biblioteker (tekstanm. 186)

03. Tilskud til biblioteksformål mv. (tekstanm. 187) (Reservationsbev.)	307,8	212,8
07. Lige muligheder (Reservationsbev.)	-	-
09. Udarbejdelse og formidling af nationalbibliografien mv. (Driftsbev.)	37,1	-
13. Det Kgl. Bibliotek (Driftsbev.)	554,8	-
21. Nota (Driftsbev.)	41,8	-
79. Budgetregulering (Reservationsbev.)	-	-

Tabel 3: Biblioteker m.m. - forskellige økonomiske bevillinger i 2018 ²¹¹

²¹¹ Se s. 5 i finanslovsforslaget for 2018

Den egentlige driftsbevilling i 2018 for Rigsarkivet er på 162,4 mio. kr.:

21.32. Arkiver mv.

01. Rigsarkivet (Driftsbev.)	162,4	-
02. Rigsarkivets magasiner i København (Reservationsbev.)	69,8	-
07. Dansk Sprognævn (Driftsbev.)	12,0	-

Tabel 4: Arkiver m.m. - forskellige økonomiske bevillinger i 2018²¹²

Arkivinstitutionerne er, sammenlignet med museums- og biblioteksinstitutionerne, de eneste institutioner som har mistet økonomiske bevillinger. Arkivinstitutionerne er et mindre prioriteret område på finansplanen, og det er problematisk da arkivalier danner grundlag for fremtidens viden om og forskning i samfundets historie. Desuden er arkivalier en vigtig ressource for museumsinstitutionerne, så museumsinstitutioner kan i fremtiden komme til at lide under det.

Udover dét, er det også problematisk at arkivinstitutionerne får tildelt væsentligt mindre bevillinger end museums- og biblioteksinstitutionerne, for arkivinstitutionerne står over for økonomiske udfordringer. Én af udfordringerne er digital bevaring, som er en dyr opgave for arkivinstitutionerne.

5.2 Økonomien i forhold til digital bevaring

Indsamling og bevaring af digitalt fødte arkivalier koster penge. Det koster både arkivskaber penge og det koster det danske arkivvæsen penge. Derudover er der også vedligeholdelse af servere, medier og programmer, som det danske arkivvæsen må sørge for. I Rigsarkivets strategi fra 2015 siger de at: *"Digital bevaring må nødvendigvis ske under hensyntagen til samfundsøkonomien, herunder både myndighedernes omkostninger til produktion og aflevering af arkiveringsversioner og arkivets omkostninger til bevaring og tilgængeliggørelse."*²¹³ Men de ønsker at: *"sikre, at de digitaliserede arkivalier bevares i den rigtige kvalitet, så sikkert som nødvendigt, og så økonomisk som muligt."*²¹⁴ Derfor er det en balancegang at få indsamlings- og bevaringsområdet til at fungere.

²¹² Se s. 5 i finanslovsforslaget for 2018

²¹³ "Strategi for arkivering af digitalt skabte arkivalier," Rigsarkivet. Konsulteret 28/8-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/02/strategi-digitalt-skabte-arkivalier-2015.pdf>, s. 1

²¹⁴ "Statens Arkivers strategi for bevaring af digitaliserede arkivalier," Statens Arkiver. Konsulteret 28/8-2018, https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2014/12/Strategi_bevaring_digitaliserede_arkivalier_2013.pdf, s. 2

Det giver arkivaren et problem på hånden for det besværliggør frivillige donationer af arkivalier - dansk kulturarv - til det danske arkivvæsen. Det kan for så vidt handle om offentlige arkivalier eller om private arkivalier – problematikken er den samme: arkivskaber skal selv betale for at aflevere arkivalierne. I forbindelse med afleveringer af IT-systemer fra kommuner og regioner opkræves vederlag:

- for opbevaringen af arkiveringsversioner – på 16,50 kr. pr. GB afleverede data. Dette er et engangsbeløb.
- for de arbejdstimer Rigsarkivet anvender til administrationen, sagsbehandlingen, og modtagelsen (herunder test af arkiveringsversioner i forbindelse med aflevering) – på 735 kr. pr. time.²¹⁵

En privat arkivskaber ville på samme måde skulle forberede sine arkivalier til aflevering og betale vederlag. Dog er selve processen ikke tydelig for den private arkivskaber. Den enkelte arkivinstitution må selv rådgive og vurdere, hvordan den specifikke sag skal håndteres²¹⁶. Økonomi er derfor en større udfordring for indsamling og bevaring af private arkivalier idet afleveringer fra private arkivskabere foregår frivilligt. Hvis en privat arkivskaber selv står med regningen, da virker frivillig donation til et offentligt arkiv ikke længere som en attraktiv løsning for Hr. Jensen. Derimod giver det mere mening for en myndighed eller en kommune at betale regningen, da der afsættes penge til det.

Ovenikøbet skal det materiale der ønskes afleveret opfylde tekniske krav, såsom krav til formatet, som Rigsarkivet har beskrevet i deres cirkulæreskrivelse af 22. december 2016: ”Tidsplan for aflevering af arkiveringsversioner af data i statslige myndigheders it-systemer”²¹⁷. Når det drejer sig om den enkelte private arkivskaber skal ”*Data fra private oparbejdes til arkiveringsversion efter reglerne i bekendtgørelse 1007 om arkiveringsversioner.*”²¹⁸.

²¹⁵ ”Aflevering af it-systemer fra kommuner/regioner,” Rigsarkivet. Konsulteret 5/9-2018, <https://www.sa.dk/da/offentlig-forvaltning/kommuner-og-regioner/aflevering-it-systemer-kommunerregioner/>

²¹⁶ ”Aflever private arkivalier,” Rigsarkivet. Konsulteret 28/8-2018, <https://www.sa.dk/da/brug-arkivet/aflevering-private-arkivalier/>

²¹⁷ ”Tidsplan for aflevering af arkiveringsversioner af data i statslige myndigheders it-systemer – 2017-18,” Rigsarkivet. Konsulteret 28/8-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2017/01/Cirkul%C3%A6reskrivelse-IT-GODKENDT-Kopi.pdf>

²¹⁸ ”Rigsarkivets Årsrapport 2017”. Rigsarkivet. Konsulteret 7/9-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2018/03/%C3%85rsrapport-2017.pdf>, s. 10

Den teknologi der bruges til at anvende data og digitale dokumenter har desuden en tendens til at forældes og det har i den grad indvirkning på de ressourcer det danske arkivvæsen må bruge på at være opdateret på teknologien. Derfor må der hele tiden tænkes i nye baner.²¹⁹ Digitale mediers holdbarhed er desuden ikke lige så god som papirarkivaliers. Og denne form for vedligehold er meget ressourcekrævende. Derfor kan Rigsarkivet og de offentlige arkivinstitutioner ikke bevare alle offentlige arkivalier grundet de økonomiske omkostninger: ”*Det er af økonomiske årsager ikke muligt at bevare alle data, som er produceret af den statslige forvaltning. Det betyder at det er vigtigt at få udvalgt de systemer, som bedst belyser nutidens samfund, til bevaring.*”²²⁰

²¹⁹ ”Digital bevaring – status og viden 2016,”. Rigsarkivet. Konsulteret 27/8-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2016/12/Vidensrapport-2016.pdf>, s. 2

²²⁰ Statens Arkiver, *Arkivhåndbog for statslige myndigheder: Fra informationer til arkivalier* (København, 2005), s. 60

Sammenfatning

De fem parametre indikerer hvilke rammer det danske arkivvæsen i det hele taget har sat for hele det danske arkivlandskab inklusive privatarkivområdet.

I hvert af de 5 parametre stødte jeg udfordringer eller muligheder, som på den ene eller den anden måde påvirkede privatarkivområdet. Det danske arkivvæsens historie viser, at arkivvirksomhed altid har været tæt knyttet til centraladministrationen – statsmagten. Det betyder derfor også at indsamling af statens myndigheder IT-systemer og data er deres traditionelle førsteprioritet. Men det betyder dog ikke at Rigsarkivet slet ikke indsamler private arkivalier. De har en stor samling af private arkivalier i konventionelle formater. Det er derimod de digitalt fødte arkivalier, som er den største udfordring for Rigsarkivet på nuværende tidspunkt. Da teknologi – både hardware og software – er i udvikling hele tiden, skal Rigsarkivet også holde trit med dette. De digitalt fødte arkivalier skal også forberedes til fremtiden, som f.eks. indebærer at materialerne skal afleveres i bestemte formater. Økonomi

Arkivloven er en udfordring for privatarkivområdet idet private arkivalier ikke reguleres af arkivloven. Det er frivillig om en privat arkivskaber har lyst til at aflevere sine personlige arkivalier. Rigsarkivet og den nedsatte arbejdsgruppe har talt for at ændre den danske arkivlov, så den inkluderer private arkivalier noget mere. Og har da også søgt inspiration i den norske aaktivlov, som minder om den danske arkivlov. Men en inkludering af private arkivalier i arkivloven er endnu ikke sket. Selvom private arkivalier ikke reguleres af den danske arkivlov, er der stadig nedsat et permanent Privatarkivudvalg. Dette udvalg beskæftiger sig kun med private arkivalier. Og dette udvalg er grundlag for et samarbejde på kryds af institutionerne og en fælles opgave om at indsamle og bevare private arkivalier i Danmark.

Kapitel 5

Diskussion: Kan den danske indsamling og bevaring af private arkivalier drage nytte af andres landes metoder, og hvis ja hvordan?

Denne diskussion tager udgangspunkt i den økonomiske udfordring, som var én af de udfordringer, som analysen pegede på. Det er med interesse i at diskutere, hvorvidt man kan drage nytte af andre landes metoder. Canada er et eksempel på hvordan andre lande, håndterer indsamling og bevaring af private arkivalier anderledes. Et af emnerne jeg ønsker at diskutere er, om vi ikke kan gøre det økonomisk mindre besværligt for private arkivskabere at aflevere deres digitalt fødte materialer.

Canadas monetary appraisal

I Canada har de *monetary appraisal*, som er et skattefradragssystem, som gør at private arkivskabere kan aflevere materiale til arkivinstitutioner og i mange tilfælde også til universitetsarkiver. Før den private arkivskaber kan få sit skattefradrag, skal en *appraisal* fagperson afgøre ”*... a fair market value for materials*” for det materiale arkivskaberen afleverer²²¹. Dvs. hvad materialet ville kunne sælges for på det frie marked: “*Fair market value is normally the highest price, expressed in dollars, that property would bring in an open and unrestricted market, between a willing buyer and a willing seller who are both knowledgeable, informed, and prudent, and who are acting independently of each other.*”²²² En fagperson, der typisk vurderer arkivinstitutionernes materialer er ofte en person, der arbejder med antikviteter.

I Canada ville man undgå at historisk værdifulde materialer blev ført ud af landet, så derfor blev *monetary appraisal* en realitet. Det historiske kildemateriale ønskede man at beholde inden for landets egne grænser. Når arkivskabere havde udsigt til en økonomisk gevinst, var tanken, at de ville være mere tilbøjelige til at aflevere materialer til en canadisk arkivinstitution frem for højeste byder fra et andet land.²²³

²²¹ “Monetary Appraisal,” Society of American Archivists. Konsulteret 2/1-2018.

<https://www2.archivists.org/glossary/terms/m/monetary-appraisal>

²²² “Determining fair market value of gifts in kind (non-cash gifts),” Government of Canada, Konsulteret 10/9-2018, <https://www.canada.ca/en/revenue-agency/services/charities-giving/charities/operating-a-registered-charity/issuing-receipts/determining-fair-market-value-gifts-kind-non-cash-gifts.html>

²²³ “Outstanding significance and national importance - Certification of cultural property,” Government of Canada.

Konsulteret 7/1-2018. <https://www.canada.ca/en/canadian-heritage/services/certification-cultural-property/outstanding-significance.html>

Jeg har bevidnet flere *monetary appraisals* på mit praktiksted i Halifax – Dalhousie University Archives – og processen er noget tidskrævende. Og har også haft mulighed for at adspørge de ansatte på arkivet om deres syn på monetary appraisal i forbindelse med praktikopholdet:

*Question 9) What is your opinion of monetary appraisal and how does it affect your daily tasks? Does it give you any challenges? (6 svar)*²²⁴

1. We do not get requests for monetary appraisals; we could collaborate with Halifax archives.
2. We need to do a better job of archival appraisal so that we're not granting monetary value to records that we ought not to be keeping in the first place (or paying for the appraiser's time). Monetary appraisal tends to put pressure on us towards the end of the calendar year, which isn't necessarily a bad thing, as it forces us to get collections processed. However, to my first point, I question whether some of the collections we have appraised (and therefore use resources in processing) would be prioritized if their research demand/value were the criteria by which they were being prioritized.
3. Monetary appraisal is an important component of our private acquisition work, especially when dealing with faculty and the literary community. Many of our most important collections would not be part of our holdings if had not been able to offer the donor a tax receipt for the fair-market value established by an independent appraiser for their collection. Monetary appraisal does offer significant challenges to the Archives as it skews the processing priorities of collections with new collections requiring monetary appraisal taking precedence over collections that have been in the Archives longer and which may in fact have more significant research value if they were made accessible. For large donations that require certification under the Canadian Cultural Property Export Review Act, the challenges are even greater as the amount of staff time required to complete a CPERB application and to create all the documentation required to be included is definitely a burden to the Archives. That is why these applications are only done occasionally and at the insistence of the donor. An additional challenge may come in the future if the University insists that we ask the donors to pay for the monetary appraisal themselves. This could strain our relationship with our donors who

²²⁴ Uddrag fra mit spørgeskema "Dalhousie Archives staff interviews", som jeg har anvendt i min afsluttende praktikopgave fra efteråret 2017 hvor jeg bl.a. skriver om monetary appraisal. Flere af de samme kilder er genanvendt. Desuden opträder nye kilder i dette speciale.

may decide to give their material to another archives that does not require them to pay for the appraisal.

4. I don't mind monetary appraisals, it does make Nov - Jan very busy. That is pretty much all that gets done during that part of the year.
5. Do not do this.
6. Time consuming. Challenges - Not having an archival appraisal prior to doing the monetary appraisal.

Nogle af de ansatte har aldrig været med til en *monetary appraisal* proces, mens flere af dem mener at det er en tidskrævende proces.

Ved at give private arkivskabere mulighed for et skattefradrag, gør arkivinstitutioner sig mere synlige for offentligheden grundet den økonomiske gulerod: "*There can be no doubt that the availability of tax credits has encouraged many donors to present material to archives with which they might otherwise have been reluctant to part.*"²²⁵ Bidrag til indsamling af Canadas kulturarv og få samtidig noget ud af det. På dette punkt har systemet vist sig at være en fordel i Canada. Der er selvfølgelig visse ting ved skattefradragssystemet som ikke er fejlfrie. Men man kan argumentere for at det ville være mere problematisk, i canadisk kontekst, at gå glip af arkivalier, som kunne være af værdi for den canadiske kulturarv: "*If archivist accept the benefits of the system, they must also accept this burden, but acceptance need not entail acquiescence*".²²⁶

Det skal nævnes, at de modtagende institutioner selv skal betale en fagkyndig *appraiser* eller selv stå for opgaven med at vurdere markedsværdien. Det kunne derfor godt blive en økonomisk udfordring for Rigsarkivet. Desuden skal arkivinstitutionerne også afsætte flere tidsressourcer til at håndtere denne slags indsamlinger. Men muligheden for at Rigsarkivet pludselig får flere digitalt fødte private arkivalier indsamlet er der. Det kunne være interessant at afprøve dette skattefradragssystem i en dansk kontekst, da aflevering af digital fødte arkivalier koster arkivskaber penge. Man må antage at private arkivskabere vil være mere motiveret til at ville aflevere deres materialer, når der er udsigt til et skattefradrag. Det behøver ikke nødvendigvis at blive svært at indføre et skattefradrag lignende *monetary appraisal*. Vi har allerede et skattefradrag, der minder om det, og det gør den således:

²²⁵ David A. Walden, "The Tax Credit System: A Blessing or a Burden?", *Archivaria*, no. 18 (January 1984): 84-90, <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/11080>, s. 89

²²⁶ Ibid., s. 89

Via SKAT kan borgere få fradrag for donationer, gaver og bidrag til velgørende organisationer, foreninger, fonde, stiftelser, institutioner og religiøse samfund, som er godkendt af Skattestyrelsen.²²⁷ Desuden er der i den juridiske vejledning; ”C.A.4.3.5 Fradrag for løbende ydelser og gaver LL §§ 12 og 8 A”, en specifik vejledning på listen vedrørende: ”C.A.4.3.5.7 Gaver til kulturinstitutioner”.

Begge vejledninger indikerer at kulturinstitutioner allerede er omfattet af fradragsordningen, og altså derfor sagtens kan give en donor en mulighed for et skattefradrag:

”Alle kulturinstitutioner, der modtager statsligt eller kommunalt driftstilskud, er omfattet af fradragsordningen. Ordningen omfatter kulturinstitutioner i bred forstand, bl.a. museer, spillesteder, teatre, biografer, oplevelsescentre, zoologiske haver, akvarier, orkestre, udstillingssteder og kulturhuse/medborgerhuse.”²²⁸

Den eneste betingelse for at institutionen er omfattet af fradragsordningen er, at kulturinstitutionen modtager tilskud fra stat eller kommune. De fleste kulturinstitutioner modtager driftsbevillinger fra Kulturministeriet årligt.²²⁹

I den første vejledning, ”gaver til kulturinstitutioner”, står der bl.a. at:

”Personer og virksomheder kan fradrage værdien af gaver i form af kunstværker og kultur- og naturhistoriske genstande til sådanne kulturinstitutioner.”²³⁰

Præcis som de canadiske arkivinstitutioner også skal det, er det den modtagende kulturinstitutions opgave at dokumentere værdien af gaven. Her står der i vejledningen om gaver til kulturinstitutioner, at vurdering af gaven kan ske ved inddragelse af en sagkyndig skønsmænd, som også anvendes af auktionshuse. Der er derfor flere ligheder mellem denne fradragsordning og den canadiske *monetary appraisal* fradragsordning. Udeover dette, er det Kulturministeriet som bestemmer, hvilke skønsmænd institutionerne skal anvende, og det er kulturinstitutionen, der skal betale udgiften i forbindelse med værdiansættelsen.²³¹ Men fradragsordningen virker ikke fremmed for kulturinstitutioner. Der er lovbestemmelser, så behovet for fradragsordningen er til stede, men det virker ikke til at være særligt udbredt for arkivinstitutioner at anvende den.

²²⁷ ”Fradrag for gaver og bidrag til velgørende foreninger,” SKAT. Konsulteret 10/9-2018, <https://skat.dk/skat.aspx?oid=2234772>

²²⁸ ”C.A.4.3.5.7 Gaver til kulturinstitutioner,” SKAT. Konsulteret 11/9-2018, <https://skat.dk/skat.aspx?OID=2061732&chk=215444>

²²⁹ Ibid.

²³⁰ Ibid.

²³¹ Ibid.

Dette leder mig frem til den konklusion at skattefradrag – den økonomiske gulerod – faktisk allerede eksisterer. Men at den dog ikke er udbredt at bruge i forbindelse med afleveringer af private arkivskaberes materialer. Vi kan stadig lære af den canadiske måde at anvende ordningen på. For arkivinstitutionerne i Danmark kunne bruge den til deres fordel og dermed lokke nogle flere private arkivskabere til at aflevere deres arkivalier. Det kunne komme til at gavne den danske kulturarv, så arkivinstitutionerne får en større mængde digitalt fødte arkivalier ind, som handler om lokalsamfunds historier.

Kapitel 6

Konklusion

I dette speciale har formålet været at kunne svare på min undren, som i form af min problemformulering lød: *Hvilke udfordringer og muligheder er der for indsamling og bevaring af private arkivalier på det danske privatarkivområde? Kan den danske indsamling og bevaring af private arkivalier drage nytte af andres landes metoder, og hvis ja hvordan?*

At forstå hvorfor, hvordan og hvilke rammer det danske arkivvæsen regulerer arkivvirksomhed på privatarkivområdet kan være med til at skabe udvikling på området.

Parameter 1, som er den administrative historie, forklarer hvorfor det danske arkivvæsen ser ud som det gør i dag og hvorfor der er knap så stort et fokus på privatarkivområdet, som der er på det offentlige område. Man vil også kunne se, at arkivinstitutionerne har tilpasset sig centraladministrationens behov for at have arkivsamlinger. Arkivvirksomhed i Danmark har siden Middelalderen været tilknyttet statsmagten og er opstået i det dokumentationsbehov den statslige magt havde. I parameter 2, som er de lovmæssige rammer, indikerer resultaterne at det er problematisk for indsamling og bevaring af private arkivalier at private arkivalier ikke er reguleret af arkivloven. Indsamling af private arkivalier afhænger af den private arkivskabers villighed til frivilligt at ville aflevere sine materialer. Private arkivskaberes materialer er ikke afleveringspligtige, og derved kan det være en udfordring at få ny arkivmateriale ind. Naturligvis kan man ikke tvinge private arkivskabere til at aflevere deres personlige materialer. Men området kan forbedres som Rigsarkivet samt den arbejdsgruppe, der nedsat af Kulturministeren til at revidere arkivloven, har forsøgt at argumentere for i betænkningen om revision af arkivloven nr. 1404. Parameter 3, som er organisering og samarbejde, er der muligheder for privatarkivområdet og dets aktører i form af det samarbejde der er mellem institutionerne. Aktørerne – institutionerne – har et grundlag for at bygge videre på

samarbejdet og forbedre rammerne for indsamling og bevaring af private arkivalier. Parameter 4, som er digital bevaring, indikerer at det er en stor udfordring for arkivinstitutionerne at holde trit med teknologiens udvikling samt at det også er en dyr opgave, som de har påtaget sig. Det er også svært at forudsige om bestemte formater overhovedet kan bruges om 60 år, og om det derved da har været spild af ressourcer. Parameter 5, som er de økonomiske rammer, indikerer at hele arkivområdet har økonomiske udfordringer. Det skyldes blandt andet den dyre digitale bevaringsopgave. Egenbetaling gør også frivillig aflevering mindre attraktiv for en privatarkivskaber, som derfor også besværliggør indsamling af private arkivalier. Arkivinstitutionerne er de institutioner, som får den mindste økonomiske bevilling, når man sammenligner arkivinstitutionerne med museums- og biblioteksinstitutionerne.

Danmark kan med fordel søge inspiration i andre landes metoder for hvordan de håndterer de udfordringer og muligheder, der følger med indsamling og bevaring af private arkivalier. Canada var i dette tilfælde genstand for en diskussion om hvorvidt *monetary appraisal*, som er en udbredt fradragssordning, der giver arkivskaber et skattefradrag, ville være et system man ville kunne bruge i Danmark. Det der konkluderes i diskussionen er, at Danmark allerede har et lignende fradragssystem, men at kulturinstitutionerne, og især ikke arkivinstitutionerne, gør brug at det som et indsamlingsværktøj. Her menes der

Perspektivering

Til fremtidig forskning kan flere lande inddrages i en diskussion om hvorvidt den danske indsamling og bevaring af private arkivalier kan drage nytte af andres landes metoder. Et bud på et land, der kan inddrages, er Norge, som har arkivlov der minder om den danske. Norge formår dog at håndtere indsamling og bevaring af private arkivalier anderledes, da private arkivalier nu er skrevet ind i deres arkivlov. Og et emne som ville kunne bringes op, er hvordan de forskellige institutionerne samarbejder om at indsamle og bevare private arkivalier. I Canada har de en anden måde at gøre det på end i Danmark og det kunne det danske arkivvæsen måske lære noget af.

Disse forslag har alle noget at gøre med de parametre, som blev præsenteret i analysen. I dette tilfølde ser man parameter 2, 3 og 5 repræsenteret i forslaget til fremtidig forskning. På den måde kan flere af udfordringerne fra parametrene diskuteres.

Kapitel 7

Litteraturliste

Bentzon, Michelle. ”Afsluttende praktikopgave”. (Aalborg Universitet, efteråret 2017).

Bloch, Elisabeth & Christian Larsen. ”Indledning,” i At vogte kulturarven eller at slette alle spor - om arbejdet med den danske bevarings-og kassationspolitik, bind 1. red. Elisabeth Bloch & Christian Larsen. (København: Arkivforeningen, 2006), s. 7-10.

Christensen, Liselotte. ”Da Statens Arkiver blev effektive” i *Historisk Tidsskrift*, bind 111, hæfte 1, 2011, s. 162-196.

Cook, Terry. “What Is Past Is Prologue: A History of Archival Ideas Since 1898 and the Future Paradigm Shift,” *Archivaria* 43 (1997), pp. 17-63. Hentet 15/4-2018 fra
<https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/12175/13184>

Corrado, Edward M. & Heather Moulaision Sandy (red.), ”Preface” i *Digital Preservation for Libraries, Archives, and Museums*, 2. udgave, (USA: Rowman & Littlefield, 2017), s. 21-26.

Corrado, Edward M. & Heather Moulaision Sandy (red.), ”What is Digital preservation?” i *Digital Preservation for Libraries, Archives, and Museums*, 2. udgave, (USA: Rowman & Littlefield, 2017), s. 31-46.

Corrado, Edward M. & Heather Moulaision Sandy (red.), ”Emulation” i *Digital Preservation for Libraries, Archives, and Museums*, 2. udgave, (USA: Rowman & Littlefield, 2017), s. 250-263.

Cox, Richard J.. *Personal archives and a new archival calling: readings, reflections and ruminations* (Duluth: Litwin Books, 2009). Konsulteret 1. maj, 2018. ProQuest Ebook Central, pp. i-418.

Cunningham, Adrian, ”Beyond the Pale? The ‘flinty relationship between archivists who collect the private records of individuals and the rest of the archival profession,’ ” *Archives and Manuscripts*

VoL 24, No. 1(1996): 20-26. Hentet 10/6-2018 fra
<https://search.informit.com.au/documentSummary;dn=970100402;res=IELAPA>

Déry, Hervé. "Issues and Trends to 2020: Library and Archives Canada's Contribution to the Canadian Archives Summit". *Canadian Issues*, Special Edition (2014), pp. 30-39.

Det Kongelige Bibliotek. "Danmarks nye forsknings- og Nationalbibliotek". Konsulteret 24/3-2018,
<http://www.statsbiblioteket.dk/om-statsbiblioteket/nyheder-1/danmarks-nye-forsknings-og-nationalbibliotek>

Det Kongelige Bibliotek. "Håndskriftssamlingen". Konsulteret 8/3-2018,
<http://www.kb.dk/da/nb/samling/hs/index.html>

Det Kongelige Bibliotek. "Håndskriftsamlinger og privatarkiver". Konsulteret 22/3-2018,
<http://www.kb.dk/da/nb/samling/hs/hs/index.html>

Det Kongelige Bibliotek. MyArchive Tjenesten". Konsulteret d. 8/3-2018,
<http://www.kb.dk/da/nb/samling/myarchive/index.html>

Douglas, Jennifer Lynn. "Archiving Authors: Rethinking the Analysis and Representation of Personal Archives" (utrykt ph.d.-afhandling, University of Toronto, 2013), pp. i-296.

"DPE (Digital Preservation Europe)," National Archives of the Netherlands. Konsulteret 31/8-2018,
<http://web.archive.org/web/20160508005947/http://en.nationaalarchief.nl/information-management-and-creation-of-archives/sustainable-management-of-digital-archiva-23>

Dybdahl, Vagn & Michael H. Gelting (red.). Danmarks Arkiver: Historie, funktioner, fremtid (Rigsarkivet, 1982)

Finansministeriet. "Forslag til finanslov for finansåret 2016 - Tekst og anmærkninger § 21. Kulturministeriet," Konsulteret 2/9-2018, <https://kum.dk/love-og-tal/finanslov/>

Finansministeriet. "Forslag til finanslov for finansåret 2017 - Tekst og anmærkninger § 21. Kulturministeriet," Konsulteret 2/9-2018, <https://kum.dk/love-og-tal/finanslov/>

Finansministeriet. "Forslag til finanslov for finansåret 2018 - Tekst og anmærkninger § 21. Kulturministeriet," Konsulteret 2/9-2018, <https://kum.dk/love-og-tal/finanslov/>

Fintland, Ine. "De statslige arkivernes funksjon i samfunnet – For å bygge andres identitet, må man kjenne sin egen". *Stat og styring* 1 (2016), pp. 52-55. Hentet fra https://www.idunn.no/stat/2016/01/for_aa_bygge_andres_identitet_maa_man_kjenne_sin_egen

Foscarini, Fiorella. "Archival Appraisal in Four Paradigms", (kap. 5) i *Currents of archival thinking*, Heather McNeil & Terry Eastwood (red.), 2. udgave. (USA: Libraries Unlimited, 2017), s.122-148.

Gausdal, Ranveig Låg. "Arkivenes samfunnsrolle" *Tobias - Tidsskrift for oslohistorie* (2017), pp. 14-26. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/OBA/tobias.asp>.

Gausdal, Ranveig Låg. "Helhetlig samfunnsdokumentasjon" *Tobias - Tidsskrift for oslohistorie* (2015), pp. 4-12. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/OBA/tobias.asp>.

Government of Canada. "Outstanding significance and national importance - Certification of cultural property,"

Konsulteret 7/1-2018. <https://www.canada.ca/en/canadian-heritage/services/certification-cultural-property/oustanding-significance.html>

Government of Canada. "Determining fair market value of gifts in kind (non-cash gifts)," Konsulteret 10/9-2018, <https://www.canada.ca/en/revenue-agency/services/charities-giving/charities/operating-a-registered-charity/issuing-receipts/determining-fair-market-value-gifts-kind-non-cash-gifts.html>

Harris, Verne. "On the Back of the Tiger: deconstructive possibilities in 'Evidence of Me'". *Archives and Manuscripts*, Vol. 29, No. 1, May 2001: 8-21.

Heald, Carolyn. "Are we Collecting the Right Stuff?" *Archivaria* 40 (1995). pp. 182-188. Hentet 15/4-2018 fra <http://journals.sfu.ca/archivar/index.php/archivaria/article/view/12104/13097>

Hellum, Asbjørn. "Arkiverne i samfundet" i Dokumentation i en digital tid. ESDH, arkiver og god forvaltningsskik, redigeret af Elisabeth Bloch, Peter Damgaard, Else Hansen og Lise Qwist Nielsen (Arkivforeningen, 2017). s. 11-28.

Hobbs, Catherine. "The Character of Personal Archives: Reflections on the Value of Records of Individuals", *Archivaria* 52 (2001), pp. 126-135. Hentet 15/4-2018 fra
<http://journals.sfu.ca/archivar/index.php/archivaria/article/view/12817/14027>

Hobbs, Catherine. "Reenvisioning the Personal: Reframing Traces of Individual Life," in *Currents of Archival Thinking*, red. Terry Eastwood & Heather MacNeil, 2. udgave (Santa Barbara: Libraries Unlimited, 2017)

Fisher, Rob. "In Search of a Theory of Private Archives: The Foundational Writings of Jenkinson and Schellenberg Revisited". *Archivaria* 67 (2009), pp.1-24.

Kulturministeriet. "Udredning om bevaring af kulturarven". Rapport (2003). Konsulteret 11/6-2018,
http://www.kulturarv.dk/fileadmin/user_upload/kulturarv/museer/Bevaring_af_Kulturarven_1_.pdf

Lesk, Michael. "Foreword to First Edition" i *Digital Preservation for Libraries, Archives, and Museums*, Edward M. Corrado & Heather Moulaison Sandy (red.), 2. udgave, (USA: Rowman & Littlefield, 2017), s.18-20.

Libraries and Archives Canada (LAC). "A brief history of the LAC macroappraisal methodology for government records". Konsulteret 5/7-2018, <http://www.bac-lac.gc.ca/eng/services/government-information-resources/disposition/Pages/macroappraisal-methodology.aspx>

Libraries and Archives Canada (LAC). "About Us". Konsulteret 04-07-2018. <https://www.bac-lac.gc.ca/eng/about-us/Pages/about-us.aspx#reports>. Sidst modificeret 29/3-2018.

Libraries and Archives Canada (LAC). "Three-Year Plan 2016-2019". Konsulteret 05-07-2018. <https://www.bac-lac.gc.ca/eng/about-us/three-year-plan/Pages/three-year-plan-2016-2019.aspx>. Sidst modificeret 12/1-2018.

Lintoft, Cecilie & Gulowsen, Kirsti. "Nettverk for privatarkiv i Oslo" *Tobias - Tidsskrift for oslohistorie* (2015), pp. 32-62. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/OBA/tobias.asp>.

Linvald, Axel. *Dansk arkivvæsen – historie, organisation og virksomhed* (København: Levin og Munksgaard, 1933), pp. 9-29.

McKemmish, Sue. "Evidence of me". *The Australian Library Journal*, Vol.45(3) (1996), pp. 174-187. Doi: <https://doi.org/10.1080/00049670.1996.10755757>

McNeil, Heather & Terry Eastwood (red.). *Currents of Archival Thinking*. 2.udgave (Santa Barbara: Libraries Unlimited, 2017)

Mæhlum, Siri. "Framtidas hukommelse?" *Tobias - Tidsskrift for oslohistorie* (2017), pp. 44-52. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/OBA/tobias.asp>.

Millar, Laura. "Touchstones: Considering the Relationship between Memory and Archives" *Archivaria* 61 (2006). Konsulteret 11/7-2018,
<https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/12537/13679>

Millar, Laura. "Discharging our Debt: The Evolution of the Total Archives Concept in English Canada". *Archivaria* 46 (1998), pp. 103-146. Hentet 16/4-2018 fra
<http://journals.sfu.ca/archivar/index.php/archivaria/article/view/12677/13846>

Petersen, Lars Martin m.fl. (red.). "Arkivernes Historie" i Arkivhåndbog for statslige myndigheder: Fra informationer til arkivalier (København, 2005), s. 86

Petersen, Jens Åge S.. "Hvad gør vi så?" SLA's seminar om digital indsamling, 11/3-2016 i Historiens Hus i Odense (PDF)

Pollard, Riva A.. "The Appraisal of Private Archives: A Critical Literature Review," *Archivaria* 47 (2001), pp. 136-150.

Privatarkivudvalget. "Møde i Privatarkivudvalget december 2016". Referat lavet 5. januar 2017. Konsulteret 6/3-2018. <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2017/02/Referat-Privatarkivudvalgs møde-december-2016.pdf>

Privatarkivudvalget. ”Møde i Privatarkivudvalget marts 2017”. Referat lavet 24. april 2017. Konsulteret 6/3-2018. <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2017/05/Referat-Privatarkivudvalgsmoede-marts-2017.pdf>

Privatarkivudvalget. ”Rapport til kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2004-2007”. Konsulteret 29/3-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2014/10/Privatarkivudvalget-rapport-til-kulturministeren-2004-2007.pdf>

Privatarkivudvalget. ”Rapport til kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2008-2011”. Konsulteret 29/3-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2014/10/Privatarkivudvalget-rapport-til-kulturministeren-2008-2011.pdf>.

Privatarkivudvalget. ”Rapport til kulturministeren fra Privatarkivudvalget 2012-2015”. Konsulteret 20/2-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2016/10/Slutrapport-2012-2015.pdf>.

Rigsarkivet. ”Aflever private arkivalier,” Konsulteret 28/8-2018, <https://www.sa.dk/da/brug-arkivet/aflevering-private-arkivalier/>

Rigsarkivet. ”Bekendtgørelse om arkiveringsversioner - nr. 1007”. 24. august 2010. Konsulteret 31/8-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2014/10/Bekendtgoerelse-nr-1007-af-20-august-2010.pdf>

Rigsarkivet. ”Digital bevaring – status og viden 2015.” (2015):1-21. Konsulteret 25/1-2018. <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/12/Digital-bevaring-status-og-viden-2015.pdf>

Rigsarkivet. ”Digital bevaring – status og viden 2016,”. Konsulteret 27/8-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2016/12/Vidensrapport-2016.pdf>

Rigsarkivet. ”Kort og godt om aflevering af it-systemer,” (2015). Konsulteret 31/8-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/10/Kort-og-godt-om-aflevering-af-it-KOMMUNE2.pdf>, s. 1

Rigsarkivet. ”Mission, vision og strategi”. Konsulteret 14/2-2018. <https://www.sa.dk/da/om-rigsarkivet/mission-vision-strategi/>

Rigsarkivet. ”Privatarkivudvalget – samarbejde mellem danske arkiver,” konsulteret 13/1-2018.
<https://www.sa.dk/da/om-rigsarkivet/samarbejder/privatarkivudvalget-samarbejde-mellem-danske-arkiver/>

Rigsarkivet. ”Rammeaftale 2017-2018”. Konsulteret 15/2-2018. <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2017/01/Rammeaftale-2017-2018.pdf>

Rigsarkivet. ”Redegørelse om bevaring og cassation af offentlige arkivalier og om Statens Arkivers virke i forbindelse hermed.” (2005): 1-9. Konsulteret 25/1-2018.
<https://www.sa.dk/wpcontent/uploads/2014/10/Redegoerelse-bevaring-og-kassation-offentlige-arkivalier.pdf>

Rigsarkivet. ”Rigsarkivets Årsrapport 2014”. Konsulteret 7/3-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/07/aarsrapport-2014-rigsarkivet.pdf>

Rigsarkivet. ”Status for bevaring af elektroniske arkivalier i Statens Arkiver” Statens Arkiver, (2002): 1-33. Konsulteret 25/1-2018. http://kum.dk/uploads/tx_templavola/Bilag_7.pdf

Rigsarkivet. ”Strategi 2016 – Indsamling og bevaring af privatarkiver,” Konsulteret 25/1-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2014/10/Privatarkiver-Strategi-2016-indsamling-bevaring.pdf>

Rigsarkivet. ”Strategi 2025 – Vores fælles hukommelse”. Konsulteret 17/2-2018.
<https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2016/11/Rigsarkivet-Strategi-2025.pdf>

Rigsarkivet. ”Strategi for arkivering af digitalt skabte arkivalier.” (2015): 1-5. Konsulteret 25/1-2018. <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/02/strategi-digitalt-skabte-arkivalier-2015.pdf>

Rigsarkivet. ”Tidsplan for aflevering af arkiveringsversioner af data i statslige myndigheders it-systemer – 2017-18,” Konsulteret 28/8-2018, <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2017/01/Cirkul%C3%A6reskrivelse-IT-GODKENDT-Kopi.pdf>

Rigsarkivet. ”Udviklingsplan 2018”. Konsulteret 14/2-2018. <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2016/12/Udviklingsplan-2018.pdf>

Schwartz, Joan M. & Cook, Terry. "Archives, Records, and Power: The Making of Modern Memory", *Archival Science* 2 (2002):1-19.

Sheffield, Rebecka. "Total Archives," konsulteret 10/1-2018,
<http://www.rebeckasheffield.com/total-archives/>

SKAT. "Fradrag for gaver og bidrag til velgørende foreninger," Konsulteret 10/9-2018,
<https://skat.dk/skat.aspx?oid=2234772>

SKAT. "C.A.4.3.5.7 Gaver til kulturinstitutioner," Konsulteret 11/9-2018,
<https://skat.dk/skat.aspx?oID=2061732&chk=215444>

Society of American Archivists (SAA). "Total Archives". Konsulteret 15/4-2018,
<https://www2.archivists.org/glossary/terms/t/total-archives>

Sode-Pedersen, Anders. "Tekstreduktion og historiesyn," i *At voge kulturarven eller at slette alle spor - om arbejdet med den danske bevarings-og kassationspolitik*, bind 1. red. Elisabeth Bloch & Christian Larsen. (København: Arkivforeningen, 2006), s. 11-28.

Statens Arkiver. "Redegørelse om bevaring og kassation af offentlige arkivalier og om Statens Arkivers virke i forbindelse hermed," i *At voge kulturarven eller at slette alle spor - om arbejdet med den danske bevarings-og kassationspolitik*, bind 2., red. af Arkivforeningens bestyrelse. (København: Arkivforeningen, 2006). s. 17-27.

Statens Arkiver. "Vejledning til bekendtgørelse om arkiveringsversioner". Vejledning til bekendtgørelse nr. 1007 af 20. august 2010. Konsulteret <https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2014/10/Vejledning-til-bekendtgørelse-om-arkiveringsversioner.pdf>

Statsbiblioteket. "Statsbibliotekets strategi for digital bevaring – version 4 2016," Konsulteret 31/8-2018, <https://www.statsbiblioteket.dk/nationalbibliotek/digital-bevaring/strategi-for-digital-bevaringstatsbiblioteket>

Swift, Michael D.. "The Canadian Archival Scene in the 1970s: Current Developments and Trends" *Archivaria* 15 (1982-83), pp. 47-57.

Toftgaard, Anders. E-mail korrespondance med Anders Toftgaard, Seniorforsker, ph.d. på Det Kongelige Bibliotek

Trace, Ciaran B.. “On or Off the Record? : Notions of Value In the Archive” i *Currents of archival thinking*, Heather McNeil & Terry Eastwood (red.), 1. Udgave (Santa Barbara: Libraries Unlimited, 2010).

Walden, David A. “The Tax Credit System: A Blessing or a Burden?,” *Archivaria*, no. 18 (January 1984): 84-90, <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/11080>

Weirsøe, Tine. “ Arkivdanning og digital arkivering i privat sector”. Foredrag ved SAMDOK-konference 2014. Konsulteret 22/6-2018, <https://samdokdotcom.files.wordpress.com/2014/10/pl2-tine-weirsc3b8e.pdf>.

Williams, Caroline. “Personal Papers: Perceptions and Practices” i *What Are Archives? : cultural and theoretical perspectives : a reader*, red. Louise Craven (New York: Routledge, 2016). Hentet 16/4-2018 fra <https://vsaccess.vitalsource.com/#/books/9781134759804/>

Wilson, Ian E.. “ ’A Noble Dream’: The Origins of the Public Archives of Canada”. *Archivaria* 15 (1982-83), pp.16-35.

Wilson, Lara. “The Canadian Archival System Today: An Analysis”. *Canadian Issues*, Special Edition (2014), pp. 17-23.

Yorke, Lois K.. “Nine Hundred Points of Light: The Canadian Community of Archives”. *Canadian Issues*, Special Edition (2014), pp. 44-50.

Zierau, Eld. “Bevaringsmetoder – Hvilke muligheder er der?,” via Digital Bevaring, Konsulteret 31/8-2018, <https://digitalbevaring.dk/viden/bevaringsmetoder/>

Zierau, Eld. ”Logisk bevaring – hvordan sikrer jeg, at data kan fortolkes og forstås over tid?,” via Digital Bevaring, <https://digitalbevaring.dk/viden/logisk-bevaring/>. Konsulteret 31/8-2018.

Zierau, Eld. "Logisk bevaring – Emulering", via Digital Bevaring, Konsulteret 31/8-2018
<https://digitalbevaring.dk/viden/emulering/>

Zierau, Eld. "Logisk bevaring – migrering," via Digital Bevaring. Konsulteret 31/8-2018,
<https://digitalbevaring.dk/viden/migrering/>

Zierau, Eld. "Logisk Bevaring – Museal bevaring," via Digital Bevaring. Konsulteret 31/8-2018,
<https://digitalbevaring.dk/viden/museal/>

Aarhus Stadsarkiv. "Om SmartArkivering". Konsulteret 6/3-2018,
<https://smartarkivering.dk/stadsarkiv/info/om.jsp>